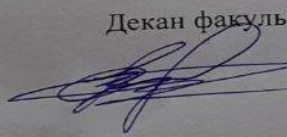

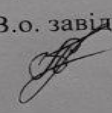
Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ:
КОМПЛЕКСНИЙ КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН
для спеціальності 016 Спеціальна освіта
за освітньою програмою Олігофренопедагогіка. Логопедія
(на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»)
ступеня вищої освіти «бакалавр»
(заочна форма навчання)

Затверджено вченою радою
факультету спеціальної освіти,
психології і соціальної роботи
Протокол №10 від 25.11.2021р.
Декан факультету

 Віталій СПИВАК

Обговорено і затверджено
на засіданні кафедри
спеціальної та інклюзивної освіти
Протокол №5 від 12.11.2021 р.
В.о. завідувача кафедри

 Світлана МИХАЛЬСЬКА

Кам'янець-Подільський
2021 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Кваліфікаційний іспит за спеціальністю 016 Спеціальна освіта з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка має на меті визначити рівень професійної підготовки здобувача вищої освіти та його відповідність вимогам освітньо-професійної програми.

Питання, які пропонуються на комплексному кваліфікаційному іспиті, охоплюють навчальний матеріал таких навчальних дисциплін: психологія дитини з інтелектуальними порушеннями, корекційна психопедагогіка, методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності, спеціальні методики навчання дітей з інтелектуальними порушеннями української мови, спеціальні методики навчання дітей з інтелектуальними порушеннями математики, спеціальні методики навчання дітей з інтелектуальними порушеннями географії, спеціальні методики навчання дітей з інтелектуальними порушеннями природознавства, спеціальні методики навчання дітей з інтелектуальними порушеннями історії, спеціальні методики навчання дітей з інтелектуальними порушеннями ручної праці та образотворчої діяльності, педагогіка інклюзивної освіти, робота асистента вчителя і вихователя інклюзивних закладів, логопедія, спеціальні методики навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення, аутологія і забезпечують можливість об'єктивно оцінити готовність випускників університету до професійної діяльності за призначенням. Для кожної навчальної дисципліни подано перелік основних тем і питань, що відповідають вимогам чинного стандарту вищої освіти підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Кваліфікаційний екзамен з дисциплін професійної підготовки передбачає перевірку знань, умінь та навичок з усіх перерахованих вище навчальних дисциплін шляхом виконання теоретичних завдань.

За виконання завдань здобувач вищої освіти може отримати максимум 100 балів.

**ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА
ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІКА.
ЛОГОПЕДІЯ**

КОРЕКЦІЙНА ПСИХОПЕДАГОГІКА

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ
ПСИХОПЕДАГОГІКИ (ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІКИ).**

Корекційна психопедагогіка (Олігофренопедагогіка) як наука.

Сучасний розвиток корекційної психопедагогіки в Україні. Олігофренопедагогіка як наука про вивчення, виховання, навчання та шляхи корекції розвитку дітей з порушеннями розумового розвитку. Предмет та завдання олігофренопедагогіки. Основні категорії олігофренопедагогіки. Місце олігофренопедагогіки в системі педагогічних наук. Зв'язок олігофренопедагогіки з медичними науками, загальними та спеціальними психолого-педагогічними дисциплінами, спеціальними методиками. Етапи розвитку та методи олігофренопедагогіки. Перспективи наукових досліджень корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки).

Діти з порушеннями розумового розвитку як об'єкт вивчення, виховання та навчання.

Соціально-педагогічні фактори, що впливають на проблему вивчення та організації допомоги дітям з порушеннями розумового розвитку. Сучасні психолого-педагогічні класифікації порушень інтелектуального розвитку, їхнє значення для диференціації спеціальних закладів. Психолого-педагогічна характеристика осіб з порушеннями розумового розвитку. Склад учнів спеціальної школи та спеціальних класів у загальноосвітніх навчальних закладах. Протипоказання до зарахування у спеціальну школу.

Система закладів для дітей з порушеннями розумового розвитку в Україні

Диференційована система спеціальних закладів для осіб з порушеннями розумового розвитку в залежності від ступеня виразності порушення та віку дитини. Принципи побудови спеціальних закладів. Заклади, підпорядковані Міністерству праці і соціальної політики України, Міністерству охорони здоров'я. Спеціальні навчально-виховні заклади для дітей з порушеннями розумового розвитку системи Міністерства освіти і науки України. Заклади нового типу. Місце в системі закладів навчально-реабілітаційних центрів, інклюзивних закладів.

Спеціальна школа як основний тип закладів для дітей з порушеннями розумового розвитку. Завдання спеціальної школи у справі навчання, послаблення або подолання недоліків психофізичного розвитку учнів з порушеннями розумового розвитку та їхньої інтеграції в сучасну систему соціальних стосунків. Взаємозв'язок всіх завдань. Положення про спеціальну

загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей з особливими освітніми потребами.

Перспективні завдання розвитку та удосконалення спеціальних закладів для дітей з порушеннями розумового розвитку в Україні.

Комплектування спеціальних та інклюзивних закладів.

Принципи психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини. Порядок обстеження дитини. Положення про інклюзивно-ресурсний центр. Роль батьків, педагогів у розв'язанні проблеми психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини. Організація, функції та зміст роботи шкільної команди супроводу дитини.

Організація корекційно-виховної роботи в спеціальному дошкільному закладі.

Роль дошкільного виховання в корекції недоліків психофізичного розвитку та формуванні особистості дитини з порушеннями розумового розвитку. Завдання спеціальних дошкільних закладів. Зміст освітньо-виховної та корекційної роботи в спеціальному закладі дошкільної освіти. Специфіка професійної діяльності вчителя-дефектолога і вихователя.

Навчання, виховання і трудова підготовка дітей з помірним, важким і глибоким ступенем розумової неповносправності

Мета, завдання і зміст корекційно-виховної роботи з дітьми, які мають помірний, важкий і глибокий ступінь інтелектуального порушення. Принципи корекційно-виховної роботи з дітьми, які мають помірний, важкий і глибокий ступінь порушення інтелектуального розвитку. Особливості виховання та соціально-трудової адаптації дітей з помірним, важким і глибоким ступенем порушення інтелектуального розвитку. Система закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку у найбільш розвинених зарубіжних країнах.

Навчання, виховання, розвиток та корекція як єдиний педагогічний процес.

Єдність законів розвитку дитини з порушенням та типовим розвитком. Роль діяльності та спілкування у розвитку особистості дитини. Взаємозв'язок навчання та розвитку. Єдність навчання, виховання, розвитку, корекції як основна закономірність педагогічного процесу в спеціальній школі.

Корекція розвитку дитини з порушенням інтелектуального розвитку як основне специфічне завдання навчально-виховного процесу спеціальної школи. Сутність корекційно-виховної роботи. Л.С. Виготський про складну структуру та закономірності порушеного розвитку, можливості корекції порушень дітей з порушеннями розумового розвитку. Л.С. Виготський про соціальну спрямованість корекційно-виховної роботи з дітьми з порушеннями розумового розвитку. Вчення Л.С.Виготського про зони найближчого розвитку та про використання обхідних шляхів у корекційно-виховній роботі. Опора на позитивні можливості учнів у навчально-виховному процесі. Основні напрямки корекційної роботи у спеціальній школі. Засоби корекції, умови корекційної роботи.

Значущість раннього виявлення патології психофізичного розвитку та ранньої спеціальної педагогічної роботи з дітьми для підвищення ефективності корекційно-виховної роботи.

Професіограма корекційного педагога. Особливості його педагогічної діяльності.

Провідна роль вчителя-дефектолога у навчанні та вихованні дітей. Професійно-педагогічні та особистісні якості корекційного педагога. Професійні знання та вміння. Протипоказання професії корекційного педагога. Педагогічна майстерність, шляхи оволодіння нею. Специфіка педагогічної діяльності корекційного педагога та її структура. Корекційна робота як специфіка професійної діяльності вчителя-дефектолога. Система підготовки вчителів-дефектологів в Україні, у найбільш розвинених зарубіжних країнах.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ

Сутність процесу навчання дітей з порушеннями розумового розвитку.

Корекційна спрямованість навчання в спеціальній школі. Особливості навчального процесу в спеціальній школі. Навчання як шлях інтеграції дитини з особливими освітніми потребами в сучасну систему соціальних стосунків. Психологічні основи процесу навчання в спеціальній школі. Структура процесу навчання. Основні вимоги до викладу нового навчального матеріалу, закріплення та повторення його. Шляхи активізації пізнавальної діяльності учнів у процесі навчання.

Зміст освіти дітей з порушеннями розумового розвитку.

Основні вимоги до змісту освіти в спеціальній школі (корекційна спрямованість, концентричність розташування матеріалу, реалізація міжпредметних зв'язків, диференціація, науковість, доступність). Характеристика змісту освіти в спеціальній школі, її освітньо-виховне та корекційне значення. Характеристика основних документів, у яких відображений зміст освіти, принципи побудови навчального плану та навчальних програм. Шкільні підручники, основні вимоги до них.

Принципи спеціальної дидактики.

Обґрунтування принципів навчання в спеціальній школі. Характеристика принципів спеціальної дидактики (виховуючий характер навчання, принципи науковості, доступності знань, систематичності та послідовності в навчанні, міцності, наочності знань, свідомості та активності навчання, індивідуальний та диференційований підхід до учнів з порушеннями розумового розвитку, корекційна спрямованість навчання, керівна роль вчителя у навчанні). Корекційно-розвиваюча та практична спрямованість принципів навчання в спеціальній школі.

Методи спеціальної дидактики

Поняття про методи, прийоми та засоби навчання. Сучасні класифікації методів навчання в спеціальній школі: за джерелом знань, дидактичною метою, характером пізнавальної діяльності учнів; методи організації, здійснення та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності. Критерії вибору методів

навчання. Характеристика особливостей реалізації в спеціальній школі методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Рациональне поєднання методів навчання. Елементи програмованого та проблемного навчання в спеціальній школі. Використання комп'ютерних технологій.

Форми організації навчання в спеціальній школі.

Урок як основна форма організації шкільного навчання. Сучасні психолого-педагогічні вимоги до уроку. Особливості уроку в спеціальній школі. Типи та структура уроків. Підготовка вчителя до уроку. Зміст та методи аналізу уроку з боку його корекційної спрямованості, виховуючого характеру, з боку педагогічного керівництва пізнавальною діяльністю учнів, цілісний аналіз. Екскурсія як форма навчальної роботи в спеціальній школі. Підготовка до екскурсії, вимоги до її проведення.

Перевірка та оцінка знань, умінь та навичок учнів з порушеннями розумового розвитку

Функції перевірки та оцінки знань, умінь та навичок учнів спеціальної школи. Види перевірки знань, їх особливості. Стимулююча та корекційна роль оцінки в спеціальній школі. Критерії оцінювання знань, умінь та навичок. Специфіка контролю знань, умінь та навичок в спеціальній школі, вимоги до його організації. Умови ефективності контролю за навчально-пізнавальною діяльністю учнів спеціальної школи.

Домашня навчальна робота учнів.

Корекційно-виховне значення самопідготовки в спеціальній школі і школі-інтернаті, вимоги до її організації, тривалості та проведення. Структура самопідготовки. Форми організації домашньої навчальної роботи учнів. Взаємозв'язок у роботі вчителя та вихователя.

Трудове навчання учнів спеціальної школи.

Освітня, виховна та корекційна роль праці в спеціальній школі. Організація трудового навчання в спеціальній школі. Етапи трудового навчання. Зв'язок уроків ручної праці із загальноосвітніми предметами.

Професійно-трудове навчання в спеціальній школі, його завдання і зміст. Види професійно-трудової підготовки. Зміст та організація системи професійно-трудового навчання в спеціальній школі. Зв'язок трудового навчання учнів із загальноосвітньою підготовкою та суспільно-корисною працею. Працевлаштування та соціально-трудова адаптація випускників спеціальної школи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ

Сутність процесу виховання.

Сучасні проблеми виховання школярів з порушеннями розумового розвитку. Завдання та зміст виховання у спеціальній школі. Особливості виховного процесу. Принципи виховання і спрямованість їх на засвоєння учнями загальнолюдських духовних цінностей, зв'язок виховання з життям; єдність свідомості і поведінки; виховання засобами праці і колективу.

Методи виховання учнів.

Основні методи виховання учнів спеціальної школи, особливості їх реалізації. Характеристика методів формування моральної поведінки дитини з порушеннями розумового розвитку; методів виховання моральної свідомості; методів стимулювання. Корекційна спрямованість методів самовиховання. Диференціація методів виховання та засобів корекційно-виховної роботи в залежності від індивідуальних особливостей розвитку дітей з порушеннями розумового розвитку, соціальних умов виховання.

Виховання дітей та підлітків з порушеннями розумового розвитку в сім'ї.

Виховання у сім'ї – першооснова розвитку дитини як особистості. Умови правильного сімейного виховання. Особливості та зміст виховання дитини з порушеннями розумового розвитку в сім'ї. Форми та методи роботи спеціальної школи з сім'ями школярів. Характеристика колективних і індивідуальних форм, зміст роботи вчителя з батьками учнів. Участь громадськості у вихованні і соціальній реабілітації дітей з порушеннями розумового розвитку.

Особистість і колектив.

Значення колективу у вихованні учнів спеціальної школи. Корекційний вплив колективу на особистість школяра з порушеннями розумового розвитку. Особливості формування дитячого колективу у спеціальній школі. Стадії розвитку колективу. Вивчення класного колективу. Шляхи формування колективу школярів з порушеннями розумового розвитку. Індивідуальний та диференційований підхід до учнів залежно від психофізичних особливостей, структури порушення й стадії розвитку колективу. Педагогічне керівництво колективом. Учніське самоуправління в спеціальній школі.

Моральне виховання учнів.

Актуальність, завдання та сутність морального виховання учнів спеціальної школи в сучасних умовах. Особливості формування моральних уявлень і понять у дітей з порушеннями розумового розвитку. Шляхи морального виховання в навчальній, позакласній та позашкільній роботі. Форми та методи морального виховання учнів спеціальної школи.

Правове виховання у спеціальній школі.

Взаємозв'язок морального та правового виховання. Основні завдання й особливості виховання громадянської позиції в школярів з порушеннями розумового розвитку. Зміст виховної роботи, спрямованої на профілактику і корекцію адиктивної поведінки учнів. Виховання правосвідомості і поведінки учнів з порушеннями розумового розвитку засобами навчальної та позакласної роботи. Форми та методи правового виховання у спеціальній школі.

Трудове виховання і профорієнтаційна робота у спеціальній школі.

Значення трудового виховання в корекції психофізичних недоліків учнів з порушеннями розумового розвитку. Завдання та зміст трудового виховання у спеціальній школі. Види трудової діяльності учнів з порушеннями розумового розвитку, методи її здійснення. Врахування особливостей психофізичних недоліків в організації трудового виховання. Особливості гурткової роботи.

Взаємозв'язок трудового навчання, виховання і профорієнтаційної роботи в спеціальній школі. Форми та методи профорієнтаційної роботи. Працевлаштування та соціальна адаптація випускників спеціальних шкіл.

Фізичне виховання учнів.

Особливості фізичного розвитку школярів з порушеннями розумового розвитку. Роль фізичного виховання в корекції недоліків психофізичного розвитку дітей з порушеннями розумового розвитку. Завдання фізичного виховання в спеціальній школі. Засоби та форми фізичного виховання, їх навчальна, виховна, лікувально-корекційна спрямованість. Реалізація індивідуального і диференційованого підходу до учнів у процесі фізичного виховання.

Естетичне виховання учнів.

Сутність та завдання естетичного виховання в спеціальній школі, його роль в реалізації корекційних завдань школи. Зміст, форми і методи естетичного виховання в навчальному процесі та позакласній роботі. Педагогічне керівництво естетичним вихованням.

Екологічне виховання учнів.

Актуальність та значення екологічного виховання учнів з порушеннями розумового розвитку. Завдання екологічного виховання. Форми та методи екологічного виховання школярів у процесі навчання та позакласної роботи.

Моральна підготовка учнів спеціальної школи до сімейного життя.

Взаємозв'язок морального й статевого виховання. Завдання статевого виховання у спеціальній школі. Причини, корекція й профілактика відхилень в статевому розвитку учнів з порушеннями розумового розвитку. Зміст і форми статевого виховання в процесі навчальної і позакласної роботи. Моральна підготовка учнів спеціальної школи до сімейного життя; зміст, форми, роль в соціальній адаптації випускників спеціальної школи.

Позакласна робота в спеціальній школі.

Роль позакласної роботи в корекції порушень психофізичного розвитку дітей, формуванні їхньої особистості. Завдання та особливості позакласної роботи в школах-інтернатах і групах продовженого дня. Форми і зміст навчальної, корекційно-розвиткової, виховної позакласної роботи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. ПИТАННЯ ШКОЛОЗНАВСТВА

Педагогічний персонал спеціальної школи.

Закон України «Про освіту» про права і обов'язки педагогічних працівників. Вчитель спеціальної школи. Його права і обов'язки. Особливості роботи вихователя спеціальної школи-інтернату. Основні напрями діяльності класного керівника і вихователя. Завдання і зміст роботи логопеда спеціальної школи. Планування роботи вчителя, класного керівника, вихователя спеціальної школи і школи-інтернату, спеціального класу. Види планів, їх структура та зміст.

Управління і керівництво спеціальною школою.

Система управління сучасною освітою. Сутність організаційно-педагогічної діяльності адміністрації спеціальних шкіл. Функції директора, його заступників. Планування навчально-виховної роботи в школі. Річний план роботи спеціальної школи. Внутрішкільне керівництво і контроль у

спеціальній школі: функції, форми, вимоги до контролю. Аналіз уроків, позакласних заходів як засіб удосконалення навчально-виховного процесу. Схема аналізу уроків, виховних заходів, самопідготовки. Педагогічна рада спеціальної школи: її склад, функції, зміст роботи.

Методична робота в спеціальній школі.

Методична робота в спеціальній школі, її форми. Самоосвітня робота педагогічного персоналу спеціальної школи. Проблеми вивчення, узагальнення і поширення передового досвіду корекційних педагогів і педагогічних колективів, впровадження в шкільну практику досягнень педагогічної науки. Залучення учительських кадрів до самостійної експериментальної роботи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник / С.П.Миронова. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – 312 с.
2. Синьов В.М., Бондар В.І. Освітня інтеграція учнів з інтелектуальними порушеннями: навчально-методичний посібник / В.М.Синьов, В.І.Бондар. – К.: Вид-во НПУ імені Н.П.Драгоманова, 2015. – 398 с.
3. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: Підручник / В.М.Синьов. – Частина I. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2007. – 238 с.
4. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: Підручник / В.М.Синьов. – Частина II. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2009. – 224 с.
5. Синьов В.М. Психологія розумово відсталої дитини: Підручник / В.М.Синьов, М.П.Матвєєва, О.П.Хохліна. – К.: Знання, 2008. – 359 с.

Рекомендована література

1. Акатов Л.И. Социальная реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья. Психологические основы: Учеб пособие для студ. высш. учеб. Заведений / Л.И. Акатов. – М.: ВЛАДОС, 2003. – 368 с.
2. Вержиховська О.М. Теорія і спеціальна методика виховання дітей з особливостями інтелектуального розвитку: Навчально-методичний посібник / О.М.Вержиховська, О.М.Бонецька, А.В.Козак. – Кам'янець-Подільський: ТОВ Друкарня Рута, 2013. – 372 с.
3. Выготский Л.С. Собрание сочинений: в 6-ти томах. Основы дефектологии / Под ред. Т.А.Власовой. - М.: Педагогика, 1983. –Т. 5. – 368 с.
4. Висоцька А.М. Основні завдання, форми і методи громадянського виховання учнів спеціальних шкіл-інтернатів / А.В.Висоцька // Дефектологія. – 2005. - № 3. – С. 29 – 34.
5. Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі: навчальний посібник / О.В.Гаврилов. - Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. – 308 с.
6. Демчук Л.В. Особливості музично-естетичного виховання учнів молодших класів / Л.В.Демчук. –Олександрія: Діа-плюс, 2009. – 98 с.

7. Державний стандарт початкової базової і повної освіти [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/462-2011>.

8. Державний стандарт початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/607-2013>

9. Дети с ограниченными возможностями: проблемы и инновационные тенденции в обучении и воспитании: Хрестоматия / Сост. Н.Д. Соколова. – М.: ГНОМ и Д, 2001. – 448 с.

10. Діти з особливими потребами у початковій школі: поради батькам: Книга 3 / Л.С.Вавіна, А.М.Висоцька, В.В.Жук та ін.; За ред.. В.І.Бондаря, В.В.Засенка. – К.: Наук. світ, 2006 – 212 с.

11. Дмитрієва І.В. Корекційна спрямованість естетичного виховання в старших класах допоміжної школи: Монографія / І.В.Дмитрієва. – Слов'янськ, 2008. – 373 с.

12. Завражин С.А. Адаптация детей с ограниченными возможностями: Учеб. пособие для студ. пед. учеб. заведений / С.А.Завражин, Л.К.Фортова. – М.: Академический Проект: Трикста, 2005. – 400 с.

13. Золотоверх В.В. Нариси з історії спеціальної дошкільної педагогіки: Монографія / В.В.Золотоверх. – К.: Наук. світ, 2004. – 196 с.

14. Исаев Д.Н. Умственная отсталость у детей и подростков. Руководство / Д.Н.Исаев. – СПб.: Речь, 2003. – 391 с.

15. Коррекционная помощь детям раннего возраста с органическим поражением центральной нервной системы в группах кратковременного пребывания: Метод. пособие / Под ред. Е.А.Стребелевой. – 2-е изд. – М.: Экзамен, 2004. – 128 с.

16. Левицький В.Е. Статеве виховання учнів молодших класів (гендерний підхід): навчально-методичний посібник / В.Е.Левицький. - Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В.С., 2007. – 108 с.

17. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: Учеб. пособие / В.А.Липа. – Донецк, Лебідь, 2002. – 327 с.

18. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции / В.А.Липа. – Донецк: Лебідь, 2000. – 319 с.

19. Матвеева М.П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку. Навчально-методичний посібник / М.П.Матвеева, С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, 2005. – 164 с.

20. Миронова С.П. Використання комп'ютера у корекційному навчанні дітей з вадами інтелекту / С.П.Миронова // Дефектологія. – 2003. - № 3. – С. 41 – 44.

21. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки : навчально-методичний посібник / С.П.Миронова, О.В.Гаврилов, М.П.Матвеева ; [за заг. ред. С.П.Миронової]. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – 260 с.

22. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту: Монографія / С.П.Миронова. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.
23. Навчальні програми для дітей з помірною розумовою відсталістю [Електронний ресурс] // Режим доступу : // http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/693/navchalni_programi11.
24. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів» № 665 від 01 червня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // https://docs.google.com/viewer?url=http://mon.gov.ua/files/normative/2013-11-01/1672/nmon_665_01062013.doc&embedded=false
25. Наказ МОН України «Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (початкова школа)» №80, від 28.01.2014р. [Електронний ресурс] // Режим доступу : // pedpresa.com.ua/wp-content/uploads/documents/nakaz-80.doc
26. Наказ МОН України «Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку» №504 від 22.04.2014 р. // [Електронний ресурс] // Режим доступу : // pedpresa.com.ua/wp-content/uploads/documents/nakaz-80.doc
27. Обучение детей с нарушениями интеллектуального развития: (Олигофренопедагогика): Учеб. пособие / Б.П.Пузанов, Н.П.Коняева, Б.Б.Горский и др.; Под ред. Б.П.Пузанова. - М.: Академия, 2000. – 272 с.
28. Освітні технології: Навч. метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 255 с.
29. Основи спеціальної дидактики / За ред. І.Г. Єременка. - К.: Рад.школа, 1986. – 200 с.
30. Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1412-10>.
31. Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0120-93>.
32. Положення про навчально-реабілітаційний центр [Електронний ресурс] // Режим доступу : // zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0120-93.
33. Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0931-04>.
34. Положення про шкільну психолого-медико-педагогічну комісію [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0518-96>

35. Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах // Урядовий кур'єр. – 20.08.2011. - № 153. – С. 3.
36. Програма розвитку дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/65/6922>.
37. Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://osvita.ua/legislation/other/36815/>.
38. Психология семьи и больной ребенок. Учебное пособие: Хрестоматия. – СПб.: Речь, 2007. – 400с.
39. Селигман М. Обычные семьи, особые дети [пер. с англ.] / Селигман М., Дарлинг Р. – Изд. 2-е. – М.: Теревинф, 2009. – 368 с.
40. Синьов В.М. Розумова відсталість як педагогічна проблема : Навчальний посібник / В.М.Синьов. – К.: ДІА, 2007. – 120 с.
41. Специальная дошкольная педагогика: Учебное пособие / Е.А.Стребелева, А.Л.Венгер, Е.А.Екжанова и др.; Под ред. Е.А.Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
42. Специальная педагогика: Учебное пособие / Под ред Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2000. – 400 с.
43. Спеціальна педагогіка: Понятійно - термінологічний словник / За ред. академіка В.І.Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
44. Спеціальна психологія. Тексти. Навчальний посібник / За ред.. М.П.Матвєєвої, С.П.Миронової. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2001. – Ч. II. – 140 с.
45. Стадненко Н.М. Нариси з олігофренопсихології / Н.М.Стадненко, М.П. Матвєєва, А.Г. Обухівська. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2002.- 200 с.
46. Ткачева В.В. Технологии психологической помощи семьям детей с отклонениями в развитии: Учеб. пособие / В.В.Ткачева. – М.: АСТ; Астрель, 2007. – 318 с.
47. Турчинская В.Е. Организация самоподготовки во вспомогательной школе-интернате // Методические рекомендации учителям и воспитателям / В.Е.Турчинская, С.Т.Николаев. - К.: РУМК, 1988. – 42 с.
48. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посібник для студ. вищих пед закладів освіти / М.М.Фіцула. – К.: Академія. 2000. – 542 с.
49. Харламов И.Ф. Педагогика: Компакт. учеб курс: Для студентов ун-тов и пед. ин-тов / И.Ф.Харламов. – Мн.: Университетское, 2001. – 272 с.
50. Хохліна О.П. Психолого-педагогічні основи корекційної спрямованості трудового навчання учнів з вадами розумового розвитку / О.П.Хохліна. – К.: Пед. думка, 2000. – 286 с.
51. Шипицына Л.М. «Необучаемый» ребенок в семье и обществе. Социализация детей с нарушением интеллекта / Л.М.Шипицына. – 2-е изд., перераб и дополн. – СПб.: Речь, 2005. – 477 с.

ПСИХОЛОГІЯ ДИТИНИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Змістовий модуль 1. Загальні питання психології дитини з інтелектуальними порушеннями

Тема 1.1. Психологія дитини з інтелектуальними порушеннями як галузь психологічної науки

Предмет та завдання психології дитини з інтелектуальними порушеннями. Галузі спеціальної психології. Зв'язок психології дитини з інтелектуальними порушеннями з іншими науками: з медичними дисциплінами, з загальною та спеціальною педагогікою, загальною та віковою психологією, філософією та ін. Методи та принципи дослідження у психології дитини з інтелектуальними порушеннями. Особливості використання психологічних методів для оцінки психічного розвитку дитини з інтелектуальними порушеннями.

Тема 1.2. Розвиток психології дитини з інтелектуальними порушеннями як науки

Медичний та педагогічний напрями вивчення інтелектуальних порушень (Ж. Ескіроль, Ж. Ітар, Е. Сеген та ін.). Психометричний напрям вивчення інтелектуальних порушень. Внесок Л. Виготського у розвиток спеціальної психології. Поняття про соціальну природу порушення та його компенсацію. Складна структура порушеного розвитку. Поняття про зони актуального та найближчого розвитку. Розвиток психології дитини з інтелектуальними порушеннями у XX-XIX ст. Сучасна проблематика психології дитини з інтелектуальними порушеннями.

Тема 1.3. Характеристика інтелектуальних порушень

Сутність, ознаки та структура інтелектуальних порушень. Причини виникнення інтелектуальних порушень: пренатальні, натальні, постнатальні; екзогенні, ендогенні. Характеристика олігофренії та деменції. Психологічна характеристика ступенів інтелектуальних порушень.

Тема 1.4. Психологічна характеристика дітей з інтелектуальними порушеннями

Класифікація олігофренії за М. Певзнер. Неускладнена олігофренія. Олігофренія ускладнена порушеннями нейродинаміки: переважання збудження над гальмуванням, переважання гальмування над збудженням, слабкість процесів збудження та гальмування. Олігофренія ускладнена порушеннями емоційно-вольової сфери: лобний та психопатоподібний синдроми. Олігофренія ускладнена сенсомоторними порушеннями: зору, слуху, мовлення, опорно-рухового апарату. Резидуальна деменція: деменція, що виникла через нейроінфекцію, травматична деменція. Плинна деменція через гідроцефалію, сифіліс головного мозку, ревматизм ЦНС, епілептична та шизофренічна деменції.

Тема 1.5. Загальні та специфічні закономірності розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями

Спільні закономірності психічного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями та типовим розвитком. Своєрідність психічного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями.

Особливості психічного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями у ранньому віці, проходження кризи трьох років. Особливості психічного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями дошкільного віку. Особливості ігрової діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями. Характеристика рівня психологічної готовності до школи та особливості навчальної діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями молодшого шкільного віку. Особистісний розвиток підлітків з інтелектуальними порушеннями.

Змістовий модуль 2. Характеристика пізнавальної діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями

Тема 2.1 . Мислення дітей з інтелектуальними порушеннями

Властивості та операції мислення дітей з інтелектуальними порушеннями. Особливості основних видів мислення дітей з інтелектуальними порушеннями. Особливості наочно-образного мислення. Поява елементів вербально-логічного мислення. Формування умінь встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити висновки, міркувати. Психологічна оцінка розвитку мислення та методи корекції його порушень у дітей з інтелектуальними порушеннями.

Тема 2.2. Відчуття та сприймання дітей з порушеннями інтелекту

Особливості аналізаторної діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями. Пороги чутливості. Властивості сприймання при інтелектуальних порушеннях. Порушення системності, цілісності, вибірконості, обсягу сприймання. Особливості сприймання кольору, форми, величини, простору і часу при інтелектуальних порушеннях. Психологічна оцінка розвитку сприймання та корекція його порушень у дітей з інтелектуальними порушеннями.

Тема 2.3. Увага дітей з інтелектуальними порушеннями

Мимовільна та довільна увага дітей з інтелектуальними порушеннями. Властивості уваги при порушеннях інтелекту: обсяг, стійкість, розподіл, переключення. Психологічна оцінка розвитку уваги дітей з інтелектуальними порушеннями. Корекція порушень уваги.

Тема 2.4. Особливості пам'яті дітей з інтелектуальними порушеннями

Особливості процесу запам'ятовування учнів з інтелектуальними порушеннями: мимовільне та довільне запам'ятовування. Умови підвищення ефективності мимовільного та довільного запам'ятовування. Обсяг пам'яті. Механічне та осмислене запам'ятовування. Характеристика зберігання та забування у дітей з інтелектуальними порушеннями. Умови ефективності зберігання. Особливості процесу відтворення у дітей з інтелектуальними порушеннями. Психологічна оцінка розвитку пам'яті та корекція її порушень у дітей з інтелектуальними порушеннями.

Тема 2.5. Мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями

Характеристика усного мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями. Причини недорозвитку мовлення. Особливості звуковимови та лексики. Граматична будова мовлення дітей при інтелектуальних порушеннях.

Особливості імпресивного мовлення у дітей при інтелектуальних порушеннях. Фонематичне сприймання. Розуміння мовленнєвих інструкцій. Особливості регулюючої функції мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями. Писемне мовлення учнів з інтелектуальними порушеннями. Причини порушення писемного мовлення. Характеристика процесів читання та письма при порушеннях інтелекту. Методи оцінки сформованості мовлення та шляхи корекції його порушень у дітей з інтелектуальними порушеннями.

Змістовий модуль 3. Характеристика особистості та діяльності дитини з інтелектуальними порушеннями

Тема 3.1. Особистість учня з інтелектуальними порушеннями

Потребово-мотиваційна сфера дітей з порушеннями інтелекту. Характеристика «Я-концепції» та причини її недорозвитку при інтелектуальних порушеннях. Особливості та рівні сформованості «Я-образу» при порушеннях інтелекту. Самооцінка та рівень домагань. Особливості формування характеру. Психологічна оцінка розвитку та корекція порушень особистості дітей з інтелектуальними порушеннями.

Тема 3.2. Особливості емоційно-вольової сфери дітей з інтелектуальними порушеннями

Причини недорозвитку емоцій у дітей з інтелектуальними порушеннями. Особливості розвитку емоцій почуттів в учнів з інтелектуальними порушеннями. Характеристика волі при інтелектуальних порушеннях. Психологічна оцінка розвитку емоційно-вольової сфери дітей з інтелектуальними порушеннями. Формування довільності психічних процесів.

Тема 3.3. Психологічна характеристика діяльності та мотивації учнів з інтелектуальними порушеннями

Сутність діяльності як основної форми активності людини. Особливості діяльності учнів з інтелектуальними порушеннями. Мотиваційний, змістовий, та організаційно-операційний аспекти діяльності школярів з інтелектуальними порушеннями. Ставлення та мотивація до навчання учнів з інтелектуальними порушеннями. Формування мотивації навчання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Синьов В.М. Психологія розумово відсталості дитини: підруч. / В.М. Синьов, М.П. Матвєєва, О.П. Хохліна. – К. : Знання, 2008. – 359 с
2. Спеціальна психологія. Тексти: навч. посібник / за ред. М.П. Матвєєвої, С.П. Миронової. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2001. – Ч. II. – 140 с.
3. Стадненко Н.М. Нариси з олігофренопсихології / Н.М. Стадненко, М. П.Матвєєва, А.Г. Обухівська ; за заг. ред. Н.М. Стадненко. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2002. – 200 с.

Додаткова

1. Астапов В.М. Психология детей с нарушениями и отклонениями психического развития / В.М. Астапов, Ю.В. Микадзе. – 2-е.изд. – СПб. : Питер, 2008. – 384 с.
2. Бочелюк В.Й. Психологія людини з обмеженими можливостями: навч. посіб. / В.Й. Бочелюк, А.В. Турубарова– К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
3. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К. : Просвіта, 2001. – 416 с.
4. Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі: навч. посіб. / О.В. Гаврилов. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 308 с.
5. Гладченко І.В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційної спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» / І.В. Гладченко. – К., 2012. – 112с.
6. Докучина Т.О. Мотивація навчання розумово відсталих учнів молодших класів / Т.О. Докучина // Проблемы высшего образования лиц с особыми потребностями. – 2014. – №1–2. – С. 41-45.
7. Докучина Т.О. Результати дослідження мотивації досягнення успіху розумово відсталих учнів молодших класів у навчально-виховній діяльності / Т.О. Докучина // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – К. : НПУ імені М.П.Драгоманова, 2013. – Вип. 23. – С. 69-72.
8. Заїка Є.В. Ігровий тренінг пізнавальних процесів учнів: ігри та вправи: навч. посіб. / Є.В. Заїка. – Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2013. – 256 с.
9. Исаев Н. Умственная отсталость у детей и подростков / Н. Исаев. – СПб. : Речь, 2003. – 391 с.
10. Матвеева М.П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку / М.П. Матвеева, С.П. Миронова. – Кам'янець-Подільський, 2005. – 164с.
11. Косарева О.І. Розвиток пізнавальних процесів дітей з розумовою відсталістю / О.І. Косарева // Наукові записки РДГУ. – 2014. – Вип. 10. – С. 36-38.
12. Міжнародна класифікація хвороб [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mkh10.com.ua/>.
13. Моргун В.Ф. Основи психологічної діагностики: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / В.Ф. Моргун, І.Г. Тітов. – К. : Слово, 2009. – 464 с.
14. Пахомова Н.Г. Спеціальна психологія / Н.Г. Пахомова, М.М. Кононова – Полтава : АСМІ, 2015 – 389 с.
15. Петрова В.Г. Психология умственно отсталых школьников: учеб. пособ. / В.Г. Петрова, И.В. Белякова. – М. : Академия, 2002. – 160 с.
16. Психодіагностика розвитку дошкільників: ранній та молодший вік / В.О. Крамченкова. – Харків: Ранок, 2013. – 160 с.
17. Психология аномального развития ребенка: Хрестоматия в 2 т / под ред. В. В. Лебединского, М. К. Бардышевой. – М : Высш. шк., 2002. – Т. 1. – 744 с.

18. Психолого-педагогічна діагностика розвитку дітей раннього дошкільного віку: навч.-метод. посіб. / за наук. ред. Л.А. Федорович ; укладачі О.В. Гніту, І.В. Макаренко, Л.А. Федорович. – Кременчук: Християнська Зоря, 2008. – 217 с.

19. Синьов В.М. Психолого-педагогічні основи дефектології та пенітенціарії / В.М. Синьов. – К. : МП Леся, 2010. – 779 с.

20. Специальная психология: учеб. пособ. / В.И. Лубовский, Т.В. Розанова, Л.И. Солнцева и др.; под ред. В.И. Лубовского. – 2-е изд., испр. – М. : Академия, 2005. – 464 с.

21. Шипицына Л.М. Необучаемый ребенок в семье и обществе. Социализация детей с нарушением интеллекта / Л.М. Шипицына. – СПб. : Речь, 2005. – 477 с.

ПЕДАГОГІКА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Тема 1. Інклюзивна освіта як соціальна модель. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Етапи еволюції в державно-суспільного ставлення до осіб з відхиленнями розвитку та їх освіти. Медична та соціальна модель оцінки психофізичних порушень. Саламанкська декларація та Рамки дій щодо освіти осіб з особливими потребами. Основні поняття інклюзивної освіти: інтеграція, інклюзія, інклюзивна освіта, інклюзивне навчання. Ключові аспекти інклюзії. Принципи інклюзивної освіти

Тема 2. Інтегрована та інклюзивна освіта в різних країнах світу. Міжнародна політика та законодавча база інклюзивної освіти. Характеристика міжнародних нормативно-правових документів. Досвід впровадження інклюзивної освіти в різних країнах.

Тема 3. Організація інклюзивної освіти в Україні. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні. Характеристика вітчизняних нормативно-правових документів. Мета і завдання інклюзивної освіти. Переваги та перешкоди інклюзії. Руйнування стереотипів про осіб з порушеннями психофізичного розвитку та їхню освіту. Умови ефективності інклюзивної освіти. Порядок організації інклюзивних дошкільних закладів та шкіл.

Тема 4. Психолого-педагогічний супровід дітей в інклюзивному закладі. Сутність психолого-педагогічного супроводу та його завдання. Принципи взаємодії фахівців. Програма психолого-педагогічного супроводу. Сутність роботи команди інклюзивного закладу. Умови ефективності роботи команди. Роль учасників команди психолого-педагогічного супроводу. Індивідуальний підхід у навчанні й вихованні дітей з особливостями психофізичного розвитку.

Тема 5. Реалізація корекційно-розвиткового компоненту інклюзивного навчання. Сутність корекційно-розвиткового компоненту освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку. Шляхи реалізації корекційно-розвиткового компоненту: реалізація корекційних цілей у процесі навчання і виховання дітей; проведення корекційно-розвиткових занять

спеціалістами; включення спеціальних засобів корекції у навчально-виховний процес та у режим дня; виконання батьками вимог і рекомендацій фахівців щодо корекційного впливу на дитину.

Тема 6. Сутність та завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями психофізичного розвитку. Функції контролю і оцінювання навчальних досягнень учнів. Складові навчальних досягнень учнів. Види контролю навчальних досягнень учнів. Роль педагогічної оцінки у стимулюванні учнів з особливостями психофізичного розвитку до навчання. Портфоліо учня.

Тема 7. Співпраця з батьками як членами команди інклюзивного закладу. Проблеми сім'ї, яка виховує дитину з особливостями психофізичного розвитку. Мета і завдання роботи з батьками в інклюзивному закладі. Принципи побудови роботи з батьками. Зміст і методи вивчення сім'ї. Участь батьків у команді психолого-педагогічного супроводу.

Тема 8. Навчально-методичне забезпечення інклюзивної освіти. Вимоги до ділової документації в інклюзивному закладі. Ділова документація корекційних педагогів. Внутрішкільний контроль в інклюзивному закладі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Інклюзивна освіта: теорія та практика : навчально-методичний посібник / [Колектив авторів; За заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. – 192 с.
2. Інклюзивна освіта: теорія та практика : навчально-методичний посібник / [Колектив авторів; За заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – Частина 2. – 184 с.
3. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник / [кол. авторів; за заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – 236 с.
4. Міжнародні документи зі сфери інклюзивної освіти [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.ussf.kiev.ua/news/323/>
5. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С.П.Миронова, О.В.Гаврилов, М.П.Матвєєва; [за заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – 264 с.
6. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. – 164 с.
7. Основи інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / за заг. ред. А.А.Колупаєвої. – К.: А.С.К., 2012. – 308 с.

8. Порядок комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0224-15>

9. Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах // Урядовий кур'єр. – 20.08.2011. - № 153. – С. 3.

10. Саламанкская декларация и рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями [Електронний ресурс] // Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/pdf/salamanka.pdf

МЕТОДИКА КОРРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ПОРУШЕННЯХ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Змістовий модуль 1. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА КОРРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ ПРИ ПОРУШЕННЯХ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Теоретичні основи корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності. Проблема корекційної спрямованості навчання осіб з інтелектуальними порушеннями в історії олігофренопедагогіки. Дослідження проблеми корекції інтелектуальних порушень у сучасній корекційній психопедагогіці (кінець XX – XXI століття).

Сутність та зміст корекційної роботи при порушеннях інтелекту. Визначення корекційної роботи, компоненти, принципи та умови її реалізації. Характеристика об'єкту корекції при порушеннях пізнавальної діяльності.

Рання корекційно-розвиткова допомога дітям з інтелектуальним недорозвитком. Значення раннього віку та корекційної допомоги для розвитку дитини з психофізичними порушеннями. Особливості розвитку дитини з порушеннями інтелекту у віці немовляти та ранньому віці. Принципи ранньої корекційної роботи. Психолого-педагогічне вивчення дітей раннього віку. Організаційні, змістові та методичні аспекти ранньої корекційно-розвиткової допомоги.

Зміст і організація корекційної роботи з дітьми, які мають порушення пізнавальної діяльності, у різних типах закладів. Залежність змісту та методики корекційної роботи від ступеня та виду інтелектуального недорозвитку, якісних особливостей структури порушення, клінічного діагнозу, віку дітей. Організація корекційної роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями у різних типах закладів. Організація корекційної роботи з школярами, які мають затримку психічного розвитку.

Прогнозування і методика реалізації корекційних цілей у процесі спеціального навчання дітей з інтелектуальними порушеннями. Поняття корекційної спрямованості навчання при порушеннях пізнавальної діяльності. Корекційна спрямованість принципів навчання учнів з порушеннями інтелекту. Корекційна спрямованість дидактичних методів у навчанні дітей з

порушеннями інтелекту. Методика корекції порушень розвитку у процесі навчання дітей з інтелектуальною неповносправністю.

Реалізація корекційно-розвиткового компоненту інклюзивного навчання учнів з інтелектуальними порушеннями та затримкою психічного розвитку. Шляхи реалізації корекційно-розвиткового компоненту інклюзивного навчання. Реалізація корекційних цілей у процесі навчання і виховання дітей в інклюзивному закладі. Проведення корекційно-розвиткових занять спеціалістами. Включення спеціальних засобів корекції у навчально-виховний процес та режим дня. Виконання батьками вимог і рекомендацій фахівців щодо корекційного впливу на дитину. Особливості корекційних занять з дітьми із ЗПР в інклюзивних закладах.

Корекційні можливості педагогічних і психотерапевтичних технологій у навчанні та вихованні дітей з інтелектуальними порушеннями. Значущість різних технологій для корекції розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями. Особливості реалізації педагогічних технологій у роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями. Корекційні можливості прикладних комп'ютерних програм у навчанні та вихованні дітей з інтелектуальними порушеннями. Використання у корекційній роботі нетрадиційних методів лікувальної педагогіки і психотерапевтичних технологій.

Інтеграція корекційних завдань із вихованням учнів з інтелектуальними порушеннями. Корекційна спрямованість виховання учнів з порушенням інтелекту. Індивідуальний підхід у вихованні школярів з порушенням інтелекту. Корекція несприятливого становища дитини у системі міжособистісних стосунків.

Підготовка батьків до здійснення корекційного впливу на розвиток дитини. Співпраця з батьками дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах різних типів закладів і служб. Зміст і методика навчання батьків окремим корекційним прийомам і методам виховання дитини у сім'ї.

Удосконалення професійно корекційних компетенцій педагога у процесі методичної роботи. Цілісність особистості педагога як необхідна передумова ефективності корекційної роботи. Зміст корекційної функції у діяльності корекційного педагога. Зміст і форми удосконалення професійно-корекційної компетентності у процесі післядипломної освіти. Рівні оволодіння професійною майстерністю.

Рекомендована література

1. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции. – Донецк: Лебідь, 2000. – 319 с.
2. Матвєєва М.П., Миронова С.П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку. Навчально-методичний посібник. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, 2005. – 164 с.
3. Методика навчання учнів 1-4-х класів спеціальної школи: Навчальний посібник / С.П.Миронова, О.В.Гаврилов, О.М.Ляшенко, О.М.Опалюк, В.Е.Левицький, О.М.Вержиховська; за заг. ред. О.В.Гаврилова. - Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011. – 312 с.

4. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник / С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – 260 с.
5. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту: Монографія. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.
6. Психолого – педагогічні основи корекційної роботи в спеціальній школі. Хрестоматія. Навчальний посібник / За ред. С.П.Миронової. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2004. – 220 с.
7. Синьов В.М. Освітня інтеграція учнів з інтелектуальними порушеннями: навчально-методичний посібник / В.М.Синьов, В.І.Бондар. – К.: Вид-во НПУ імені Н.П.Драгоманова, 2015. – 398 с.
8. Синьов В.М. Розумова відсталість як педагогічна проблема. Навчальний посібник / В.М.Синьов. – К.: ДІА, 2007. – 120 с.

РОБОТА АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ І ВИХОВАТЕЛЯ ІНКЛЮЗИВНИХ ЗАКЛАДІВ

Тема 1. Роль асистента вчителя і вихователя у класі/групі з інклюзивним навчанням. Функції асистента вчителя. Формування ефективних стосунків між учителем та асистентом учителя. Компетентності асистента вчителя.

Тема 2. Організація освітнього процесу в класі з інклюзивним навчанням. Участь асистента вчителя у складанні індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами. Особливості засвоєння знань математичної освітньої галузі дітьми з особливими освітніми потребами та алгоритм діяльності асистента вчителя. Особливості засвоєння знань мовно-літературної освітньої галузі дітьми з особливими освітніми потребами та алгоритм діяльності асистента вчителя. Диференціація процесу оцінювання навчальних результатів учнів з особливими освітніми потребами.

Тема 3. Сутність процесів адаптації та модифікації для вдосконалення процесу освіти учнів з особливими освітніми потребами. Характеристика понять адаптація і модифікація. Види адаптацій і модифікацій.

Тема 4. Особливості розвитку та педагогічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. Особливості розвитку та підтримки дітей з розладами аутичного спектру. Особливості розвитку та підтримки дітей з порушеннями розумового розвитку. Особливості розвитку та підтримки дітей із затримкою психічного розвитку. Особливості розвитку та підтримки дітей з дитячим церебральним паралічем. Особливості розвитку та підтримки дітей з порушеннями зору. Особливості розвитку та підтримки дітей з порушеннями слуху. Особливості розвитку та підтримки дітей з порушеннями мовлення. Особливості розвитку та підтримки дітей із синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю. Формування позитивної атмосфери в дитячому колективі

Тема 5. Співпраця асистента вчителя і вихователя з фахівцями психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами і батьками. Особливості роботи мультидисциплінарної команди. Співпраця асистента вчителя з учителем та іншими фахівцями.

Тема 6. Співпраця асистента вчителя і вихователя з батьками. Основні напрями роботи щодо налагодження педагогічної взаємодії асистента вчителя та батьків. Правила спілкування асистента вчителя з батьками. Роль батьків як членів команди психолого-педагогічного супроводу. Форми співпраці з батьками.

Тема 7. Ділова документація асистента вчителя і вихователя. Документація ЗЗСО з інклюзивним навчанням, яка регламентує освітній процес. Вимоги до ділової документації асистента вчителя і вихователя.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Асистент учителя в інклюзивному класі : навчально-методичний посібник / Н.М.Дятленко, Н.З.Софій, О.В.Мартинчук, Ю.М.Найда, під заг. ред. М.Ф. Войцехівського. – К. : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 172 с.

2. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки : навчально-методичний посібник / С.П.Миронова, О.В.Гаврилов, М.П.Матвєєва; [за заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – 264 с.

3. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / С.П.Миронова. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. – 164 с.

4. Основи інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / за заг. ред. А.А.Колупаєвої. – К. : А.С.К., 2012. – 308 с.

СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Тема 1. Спеціальна методика викладання української мови як наука. Предмет спеціальної методики української мови, її завдання, методи. Пізнання закономірностей навчання рідної мови, вивчення методичної літератури, досвіду вчителів спеціальних шкіл, спостереження за діяльністю вчителя і учнів. Зв'язок методики викладання української мови з суміжними науками, практикою спеціального навчання. Психолого-педагогічні основи навчання української мови у спеціальній школі (класі). Корекційно-розвивальна складова роботи.

Тема 2. Завдання і зміст навчання української мови у спеціальній школі (класі). Принципи і методи навчання української мови у спеціальній школі (класі). Завдання навчання української мови та читання дітей з порушеннями розумового розвитку. Корекційне спрямування навчання української мови у спеціальній школі (класі) (класі). Практичне спрямування навчання української мови. Зміст навчання української мови. Три етапи навчання української мови: 1-й клас, 2-4 класи, 5-10 класи. Своєрідність реалізації загально-дидактичних принципів навчання української мови: науковості,

свідомості і активності, наочності, виховуючого навчання, зв'язок навчання з життям. Принцип корекційної спрямованості, уповільнений темп, практичний характер, індивідуального і диференційованого підходу.

Тема 3. Урок як основна форма організації навчання української мови та читання. Підготовка вчителя до уроку. Види планування. Відповідні документи і матеріали для складання календарного плану. Схема календарного плану. Поурочні плани з української мови, вимоги до їх розробки. Урок. Типи та структура уроків з української мови та читання. Конспект уроку та вимоги до нього. Сучасний урок української мови у спеціальній школі (класі). Схема аналізу уроку. Типові помилки при проведенні уроків. Методи що використовуються на уроці.

Тема 4. Корекційна спрямованість навчання з української мови і читання у спеціальній школі (класі). Типові порушення пізнавальної діяльності як об'єкт корекційного впливу. Корекційні прийоми навчання: взаємозв'язок усіх сторін мовлення /фонетична, лексична, граматична/, зв'язок усного і писемного мовлення, розвиток фонематичного сприймання, зорового і просторового орієнтування, розвиток моторики. Індивідуальний та диференційований підхід на уроках мови та читання. Корекційне спрямування.

Тема 5. Методика навчання грамоти. Труднощі при проведенні добукварного періоду. Діагностична роль. Вивчення рівня знань, умінь і навичок учнів з рідної мови. Завдання добукварного періоду. Основні напрямки роботи у добукварний період. Розвиток зорового і слухового сприймання та просторових уявлень. Розвиток інтересу до навчання. Розвиток комунікативних вмінь. Підготовка учнів до навчання письма. Методи роботи у добукварний період. Вимоги до знань та вмінь учнів на момент завершення добукварного періоду. Завдання букварного періоду та етапи його проведення. Прийоми вивчення звуків і букв. Робота над словом і реченням. Труднощі в оволодінні читанням та засоби їх подолання. Робота з букварем. Навчання письма. Методи роботи у букварний період. Вимоги до знань та вмінь учнів на момент завершення букварного періоду.

Тема 6. Формування навичок читання в учнів спеціальної школи. Освітньо-виховне і корекційне значення уроків читання. Вимоги шкільної програми до розвитку навичок читання на різних етапах навчання. Особливості розвитку вмінь та навички читання у дітей з порушеним інтелектом. Труднощі при оволодінні навичками читання, та корекційна робота з їх подолання. Використання наочних і технічних засобів навчання. Види і форми самостійної роботи на уроках читання. Облік умінь і навичок з читання. Методика вироблення навичок правильного, свідомого, виразного і швидкого читання. Види і прийоми читання в молодших і старших класах спеціальної школи.

Тема 7. Методика вивчення будови слова і словотвору. Значення вивчення будови слова і словотвору. Типові помилки при вивченні розділу. Методика вивчення морфем. Методика вивчення словотвору і збагачення словника дітей. Вправи на закріплення розділу. Методика морфемного розбору.

Тема 8. Методика вивчення орфографії з дітьми з порушеннями розумового розвитку. Значення навчання орфографії у спеціальній школі (класі). Завдання, місце і роль орфографії в системі занять з мови у спеціальній школі (класі). Зміст курсу орфографії у спеціальній школі (класі). Труднощі у засвоєнні правопису. Залежність методики вивчення орфографії від лінгвістичної природи написань. Види робіт з орфографії. Види орфографічних правил. Залежність і взаємозв'язок орфоєпії і орфографії. Застосування індивідуального і диференційованого підходу до учнів. Характер і причини орфографічних помилок. Прийоми роботи на попередження помилок. Етапи роботи над помилками учнів. Способи класифікації помилок. Система вправ для розвитку навичок фонетично-правильного письма. Орфографічний і мовленнєвий режим у спеціальній школі (класі).

Тема 9. Методика вивчення лексики з дітьми з порушеннями розумового розвитку. Програмний матеріал з лексикології. Види вправ з лексики. Лексичні помилки дітей. Вправи на вивчення тем: "Звук і буква", "Слова - назви предметів, дій, ознак предметів". Вивчення їх за запитаннями, ознайомлення з поняттями назв кількості предметів, класифікації предметів, визначення предметів за їх ознаками, діями, багатозначності слів, переносного значення, омонімії, синонімії, антонімії.

Тема 10. Методика вивчення пунктуації з дітьми з порушеннями розумового розвитку. Програмний матеріал з пунктуації. Види розділових знаків та їх призначення. Методика подачі тем з пунктуації. Види пунктуаційних вправ.

Тема 11. Методика вивчення морфології з дітьми з порушеннями розумового розвитку. Програмний матеріал з морфології. Методика вивчення частин мови та їх морфологічних ознак дітьми з порушеннями розумового розвитку. Наочність до морфологічних тем.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дефектологічний словник: навчальний посібник / За редакцією В.І. Бондаря, В.М. Синьова. – К.: «МП Леся», 2011. – 528 с.
2. Коваль Г.П., Деркач Н.І., Наумчук М.М. Методика викладання української мови: Навчальний посібник для студентів педінститутів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів. – Тернопіль: Астон, 2008. – 287с.
3. Коваль Г.П., Іванова Л.І., Суржук Т.Б. Методика читання. Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. – 280 с.
4. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики. – Донецк: Лебідь, 2002. – 327 с.
5. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. – Вид. 3-тє, перер. та доповн. – К.: Видавничий дім «Слово», 2015. – 776 с.
6. Матвєєва М.П., Миронова С.П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку: Навчально-методичний посібник / М.П. Матвєєва, С.П. Миронова / – Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, 2005. – 164 с.

7. Методика навчання учнів 1-4 класів спеціальної школи: Навчальний посібник / за ред. О.В. Гаврилова / О.В. Гаврилов / – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011. – 312 с.

8. Миронова С.П. Олігофренопедагогіка. Компактний навчальний курс: Навчальний посібник / С.П. Миронова / – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, редакційно видавничий відділ, 2007. – 204 с.

9. Навчальні програми для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. / Укладач Висоцька А.М. / А.М. Висоцька / – К.: Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2014. – 145 с.

10. Прикладна корекційна психопедагогіка: Олігофренопедагогіка. Навчальний посібник / За ред. О.В.Гаврилова, В.О. Липи / Олексій Вікторович Гаврилов, Володимир Олександрович Липа, Олександр Миколайович Ляшенко, Вадим Едуардович Левицький, Олег Миколайович Опалюк, Євгенія Володимирівна Данильченко, – Кам'янець- Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2014. – 592 с.

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ МАТЕМАТИКИ

Тема 1. Методика викладання математики в системі навчальних дисциплін. Мета та завдання навчання математики. Зв'язок математики з іншими дисциплінами. Принципи побудови навчальної програми з математики. Концентричність розташування матеріалу в програмі. Структурні особливості програми з математики. Диференціація навчальних вимог до учнів з різним рівнем засвоєння матеріалу.

Тема 2. Методи навчання і шляхи їх реалізації на уроці математики. Вибір методів навчання математики. Особливості використання методів навчання на уроках математики. Контроль та облік знань, умінь і навичок учнів з математики. Основні вимоги до уроку математики. Характеристика структурних елементів уроку математики. Типи уроків математики.

Тема 3. Позакласна робота та пропедевтичний період з математики. Особливості позакласної роботи з математики. Форми позакласної роботи з математики. Домашні завдання та форми їх перевірки. Завдання пропедевтичного періоду вивчення математики. Основні методи роботи, які використовує вчитель у пропедевтичний період. Організація роботи з учнями допоміжної школи у пропедевтичний період.

Тема 4. Формування в учнів молодших та старших класів допоміжної школи знань про геометричні фігури. Предмет геометрії. Завдання і зміст вивчення геометричного матеріалу. Особливості оволодіння учнями допоміжної школи основами геометричних знань. Організація вивчення геометричного матеріалу на уроках. Точка, лінія, кути. Коло, круг. Трикутник. Квадрат, прямокутник. Геометричні тіла.

Тема 5. Методика організації роботи над арифметичною задачею.

Основні елементи і функції задач. Особливості формування у дітей з інтелектуальними порушеннями математичного мислення в процесі роботи над задачами. Організація роботи над задачею. Складання арифметичних задач з учнями з інтелектуальними порушеннями.

Тема 6. Методика вивчення чисел і арифметичних дій в межах 10. Нумерація чисел в межах 1-го десятка. Арифметичні дії з числами 1-го десятка. Розв'язування задач в першому концентрі.

Тема 7. Методика вивчення чисел і арифметичних дій в межах 2-го десятка. Вивчення нумерації в межах 20. Дії додавання і віднімання в межах 20. Розв'язування арифметичних задач у 2-му класі

Тема 8. Методика вивчення чисел і арифметичних дій в межах 100. Знайомство учнів з інтелектуальними порушеннями з нумерацією в межах 100. Вивчення дій додавання і віднімання в межах 100. Дужки. Порядок їх використання учнями з ТПМ.

Тема 9. Вивчення дій множення і ділення. Формування у учнів з інтелектуальними порушеннями поняття про табличне множення і ділення в межах 20. Методика вивчення табличного множення в межах 100. Позатабличні випадки множення і ділення і організації роботи з їхнього вивчення. Розв'язування задач у 3-4-му класах.

Тема 10. Методика вивчення 1000. Навчання учнів з інтелектуальними порушеннями нумерації чисел в межах 1000. Додавання і віднімання в межах 1000. Виконання дій множення і ділення в межах 1000. Розв'язування задач в четвертому концентрі.

Тема 11. Методика вивчення багатоцифрових чисел і арифметичні дії з ними. Вивчення нумерації багато цифрових чисел. Знайомство з арифметичними діями над багатоцифровими числами. Робота над новими типами задач у 5-му концентрі.

Тема 12. Методика вивчення метричної системи мір. Основні труднощі, які виникають у дітей з інтелектуальними порушеннями при вимірюванні і шляхи їх подолання. Вивчення мір вартості. Вивчення мір довжини. Вивчення мір маси. Вивчення мір об'єму.

Тема 13. Методика вивчення і дії над іменованими числами. Перетворення чисел, отриманих від вимірювання величин. Виконання дій додавання і віднімання з іменованими числами. Виконання дій множення і ділення з іменованими числами.

Тема 14. Методика вивчення мір часу. Основні дидактичні вимоги, які ставляться до вивчення мір часу з дітьми з інтелектуальними порушеннями. Перетворення чисел, виражених мірами часу. Дії над числами, вираженими мірами часу.

Тема 15. Методика вивчення звичайних та десяткових дробів і відсотків. Отримання звичайних дробів. Скорочення і перетворення звичайних дробів. Арифметичні дії над дробовими числами. Отримання десяткових дробів. Порівняння десяткових дробів. Приведення десяткових дробів до спільного знаменника. Дії над десятковими дробами. Вивчення відсотків з учнями з інтелектуальними порушеннями.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Володина Л.И., Мирский Л.С. Обучение измерительным умениям учащихся 1 класса вспомогательной школы // Дефектология. – 2000. – № 6. – С. 54-59.
2. Гаврилов О.В., Ляшенко О.М. Спеціальна методика математики: Підручник. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2013. – 497 с.
3. Дидактичні ігри на дочисловому етапі навчання математики дітей з особливими потребами // Дефектологія. – № 4. – 2012. – С. 6-11.
4. Добровольський С. Формування інтересу до математики в учнів початкових класів допоміжної школи // Дефектологія. – 2000. – № 1. – С.36-38.
5. Методика навчання учнів 1-4-х класів / С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, О.М. Ляшенко, О.М. Опалюк, В.Е. Левицький, О.М. Вержиховська / За ред. О.В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський : ТОВ Друк-Сервіс, 2011. – 312 с.
6. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «спеціальні методики : методика навчання математики» / уклад. В. В. Тарасова; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. – Харків : «Смугаста типографія», 2018. – 206с
7. Паламар О.М. Спеціальна методика математики з основами психології навчання дітей з порушеннями зору: навч. посіб. Частина 1. / О. М. Паламар. – Київ : Кафедра, 2017. – 131 с.
8. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка: Олігофренопедагогіка / Віктор Миколайович Синьов. – К. : Видваництво НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – 224 с.
9. Синьов В.М. Психолого-педагогічні проблеми дефектології та пенітенціарії / Віктор Миколайович Синьов. – К. : МП Леся, 2010. – 779 с.
10. Спеціальна методика викладання математики у допоміжній школі: курс лекцій / Упорядники О.В. Гаврилов, О.М. Ляшенко. – Хмельницький : ПП Пантюк С.Д., 2013. – 272 с.

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ РУЧНОЇ ПРАЦІ ТА ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Інклюзивна освіта як соціальна модель. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Етапи еволюції в державно-суспільного ставлення до осіб з відхиленнями розвитку та їх освіти. Медична та соціальна модель оцінки психофізичних порушень. Саламанкська декларація та Рамки дій щодо освіти осіб з особливими потребами. Основні поняття інклюзивної освіти: інтеграція, інклюзія, інклюзивна освіта, інклюзивне навчання. Ключові аспекти інклюзії. Принципи інклюзивної освіти

Тема 1. Принципи формування творчої особистості в умовах спеціальної школи. Види образотворчого мистецтва. Особливості

сприйняття і передачі форми предметів, що зображуються. Віддзеркалення в малюнках просторових відносин предметів.

Тема 2. Методика малювання та ручної праці в спеціальній школі в системі спец дисциплін. Завдання спец методики малювання в спеціальній школі. Значення малювання в загальній системі навчання та виховання учнів спеціальної школи. Дидактичні шляхи підвищення ефективності корекційно-виховної роботи на уроках малювання. Роль вчителя в організації корекційно-виховної роботи на уроках малювання та ручної праці.

Тема 3. Принципи і методи навчання дітей з порушенням розумового розвитку в образотворчій діяльності та ручної праці. Реалізація дидактичних принципів навчання дітей з порушенням розумового розвитку в процесі занять з образотворчого мистецтва та ручної праці. Методи навчання дітей з порушенням розумового розвитку в образотворчій діяльності та ручній праці. Педагогічний малюнок на дошці.

Тема 4. Особливості сприймання форми предмета, кольору і кольорові гармонії учнями спеціальної школи. Особливості сприймання форми предметів. Психологічне сприйняття кольорів і їх значення в образотворчому мистецтві.

Тема 5. Структура уроку образотворчого мистецтва та ручної праці в спеціальній школі. Специфіка постановки завдань. Типи уроків. Методики пошуку літературного, музичного та образотворчого матеріалу. Загальнокорекційний матеріал. Основний етап. Заклучний етап.

Тема 6. Корекційно-виховна робота на уроках малювання та ручної праці в спеціальній школі. Корекційно-виховні вправи на уроках образотворчого мистецтва в пропедевтичній період. Корекційно-виховна робота на уроках декоративного малювання. Корекційно-виховна робота на уроках малювання з натури. Корекційно-виховна робота на уроках тематичного малювання.

Тема 7. Колір і кольорова гармонія. Особливості колір в малюнках учнів спеціальної школи. Психологічне сприйняття кольорів, і їх значення в образотворчому і декоративно – прикладному мистецтві. Барви і барвники. Колорит. Орнаменти і їх класифікація.

Тема 8. Прикладні питання методики проведення уроків ручної праці у спеціальній школі. Зміст та методика роботи з папером і картоном. Зміст та методика роботи з текстильними матеріалами. Зміст та методика роботи з глиною та пластиліном. Зміст та методика роботи з деревиною та фанерою. Зміст та методика роботи з жерстю та дротом. Зміст та методика роботи з конструктором.

Тема 9. Корекційна спрямованість уроків ручної праці у спеціальній школі. Психолого-педагогічні основи корекційної спрямованості опанування ручною працею учнями з вадами мовлення. Найважливіші напрямки корекційно-виховного впливу, в спеціальній школі на уроках ручної праці.

Тема 10. Шляхи здійснення міжпредметних зв'язків між ручною працею та іншими предметами у спеціальній школі. Загальні принципи реалізації міжпредметних зв'язків. Зв'язок уроків рідної мови з ручною працею.

Зв'язок уроків математики з ручною працею. Зв'язок інших предметів з ручною працею.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Левицький В.Е., Опалюк О.М. Спеціальна методика викладання ручної праці: Навчально-методичний посібник. – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-сервіс», 2013. – 160 с.
2. Опалюк О.М., Опалюк Т.Л., Лісовий О.І. Образотворче мистецтво зі спеціальною методикою викладання. Навчально - методичний посібник. Кам'янець-Подільський Медобори-2006, ПП Мошак М.І., 2009.- 224с.
3. Миронова С.П., Гаврилов О.В., Ляшенко О.М., Опалюк О.М., Левицький В.Е., Вержиховська О.М. Навчальний посібник. Методика навчання учнів 1-4-х класів спеціальної школи. Кам'янець-Подільський.: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011.-312с.
4. Опалюк О.М., Опалюк Т.Л., Лісовий О.І. Декоративно-ужиткова робота. Навчально-методичний посібник.- Кам.-Под.: ТОВ «Друк - Сервіс», 2012.- 196с.
5. Опалюк О.М. Методика образотворчого мистецтва. Навчально-методичний посібник.- Кам.-Под.: «Медобори» (ПП Мошак М.І.) 2002.- 100с.
6. Опалюк О.М. Декоративно-прикладне мистецтво. Навчально-методичний посібник.- Кам.-Под.: «Медобори» (ПП Мошак М.І.) 2002.- 34с.
7. Опалюк О.М. Образотворче мистецтво з спеціальною методикою викладання. Навчально-методичний посібник.- Кам.-Под.: «Медобори» (ПП Мошак М.І.) 2002.- 32с.

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ГЕОГРАФІЇ ТА ПРИРОДОЗНАВСТВА

МОДУЛЬ 1. Тема 1. Вступ до предмету. Завдання та зміст курсу географії в спеціальній школі. Завдання методики географії. Особливості побудови навчальної програми. Зміст курсу географії в спеціальній школі.

Тема 2. Методи та прийоми навчання географії школярів з порушеннями розумового розвитку. Застосування словесних методів в навчанні географії. Методи і прийоми навчання географії. Розповідь вчителя на уроці географії. Застосування бесіди на уроці географії. Види бесід. Робота з підручником.

Тема 3. Особливості повідомлення, закріплення та перевірки знань учнів з географії. Повідомлення вчителем нового навчального матеріалу. Закріплення знань учнів на уроках географії та різноманітність домашніх завдань. Перевірка знань учнів.

Тема 4. Форми організації навчального процесу з географії. Урок географії в спеціальній школі. Структура та типи уроків. Планування роботи вчителя. Екскурсія.

Тема 5. Предметні уроки – основа вивчення географії. Суть та значення предметних уроків. Зміст предметних уроків.

Тема 6. Наочні засоби та їх використання в навчанні географії учнів спеціальної школи. Географічні спостереження. Застосування картин і фотографій. Використання на уроках географії об'ємних посібників. Застосування малюнків та креслень при вивченні географії. Використання навчальних фільмів на уроках географії в спеціальній школі.

Тема 7. Практичні і самостійні роботи учнів на уроках географії. Значення практичних і самостійних робіт учнів. Робота з зошитом. Дидактичні ігри на уроках географії.

Тема 8. Географічна карта в спеціальній школі. Засвоєння знань географічної карти учнями з порушеннями розумового розвитку. Робота з планом місцевості на уроках географії. Робота з картою на уроках географії в спеціальній школі.

Тема 9. Географічний майданчик та краєзнавчий куточок в спеціальній школі. Географічний майданчик. Краєзнавчий куточок.

Тема 10. Методика організації домашньої навчальної роботи з географії. Мета та зміст домашньої роботи. Види домашніх завдань.

Тема 11. Дидактична суть проблемного навчання географії. Проблемна ситуація. Навчальна проблема. Критерії вибору навчального матеріалу. Методична різноманітність проблемних завдань.

Тема 12. Позакласна робота з географії в спеціальній школі. Значення позакласної роботи з географії та вимоги до її проведення. Характеристика основних форм позакласної роботи з географії.

МОДУЛЬ 2. Тема 1. Предмет, завдання, методи дослідження методики викладання природознавства.

Предмети, завдання методики викладання природознавства. зв'язок методики природознавства з іншими науками. Методи дослідження методики природознавства.

Тема 2. Зміст і виховні завдання курсу природознавства в молодших класах.

Виховання в процесі вивчення природознавства. екологічне, санітарно - гігієнічне та трудове виховання на уроках природознавства. Принципи відбору змісту і побудови шкільного курсу природознавства.

Тема 3. Формування природознавчих уявлень і понять на уроках природознавства.

Характеристика природознавчих уявлень і понять. Методика формування і розвитку понять на уроках природознавства.

Тема 4. Використання наочних засобів на уроках природознавства.

Наочні засоби навчання природознавству. Натуральні (предметні) наочні посібники. Штучні чи образні наочні посібники. Куток живої природи. Географічний майданчик. поєднання і комплексне використання наочних засобів навчання.

Тема 5. Методи навчання природознавству. Словесні методи навчання природознавству.

Поняття методу навчання природознавству. Цілісний підхід до проблеми методу. Словесні методи навчання природознавству. Застосування бесіди на уроках природознавства. Розповідь на уроках природознавства.

Тема 6. Наочні методи в навчанні природознавству.

Наочні методи навчання природознавству. використання спостереження та досліду на уроках природознавства. Образні наочні посібники. Навчальні фільми у вивченні природознавства.

Тема 7. Практичні методи навчання природознавству.

Спостереження як один із методів навчання природознавству. Особливості проведення спостереження в 1-4 класах. Досліди на уроках природознавства. Практичні роботи з природознавства. Методичні прийоми і їх класифікація. Вибір та оптимальне поєднання методів і методичних прийомів в навчанні природознавству.

Тема 8. Форми організації вивчення природознавства.

Форми організації навчального процесу з природознавства. Урок – основна форма організації навчальної роботи з природознавства. Експерсії з вивчення природи.

Тема 9. Лабораторні заняття з природознавства.

Значення лабораторних робіт з природознавства. Організація і методика проведення лабораторних занять. Зв'язок лабораторних занять з іншими методами і прийомами викладання природознавства.

Тема 10. Методика організації позаурочної та позакласної роботи з природознавства.

Експерсії з вивчення природи. Позаурочна робота з природознавства. Домашня робота як форма організації учнів. Позакласна робота з природознавства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабешко О.О. Методика навчання географії: посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів] / О.О. Бабешко. – Умань : АЛМІ, 2005. – 263 с.
2. Байназарова О.О. Загальна географія. 6 клас: посібник для вчителя / О.О. Байназарова, А.М. Байназаров, І.В. Гринь, А.А. Гринь. – Х.: Ранок, 2006. – 240 с.
3. Байбара Т. М. Методика навчання природознавства в початкових класах [Текст]: навчальний посібник. / Тетяна Миколаївна Байбара. – К. : Веселка, 2008. – 334 с.
4. Бібік Н. М. Я і Україна. Віконечко [Текст]: підр. для 1-го класу / М. Бібік, Н. Коваль. – 2-е вид. доопрацьоване. – К. : Генеза, 2007. – 112 с.
5. Галецька Ю.В. До питання використання міжпредметних зв'язків на уроках географії у спеціальному загальноосвітньому навчальному закладі для розумово відсталих дітей / Ю.В. Галецька // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 7, у 2 т. / за ред. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2016. – Т.2. – С. 32-40.

6. Галецька Ю.В. Використання словесних методів навчання на уроках географії в допоміжній школі / Ю.В. Галецька // Збірник наукових праць молодих вчених Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2013. – Випуск 4. – С.32-33.

7. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 230 с.

8. Географія: теорія і практика [монографія] / М.Г. Криловець. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2007. – 301 с.

9. Географія. // Укл. Одинченко Л.К., Скиба Т.Ю. Програма для 6-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. – К.: МОН, 2015. – 49 с.

10. Коберник С. Методика викладання географії в школі: навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – 320 с.

11. Коберник С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / С.Г. Коберник., Р.Р. Коваленко., О.Я. Скуратович.; за ред. С.Г. Коберніка. – К. : Навч. книга, 2005. – 319 с.

12. Корнєєв В.П. Технології в навчанні географії / В.П. Корнєєв. – Х.: Основа, 2004. – 112 с.

13. Корнєєв В.П. Форми організації навчання в школі: посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2004. – 224 с.

14. Круглик Л. І., Паламарчук Л. Б. Вивчення проблем соціальної географії в школі: навч.-метод. посібник. – Кам'янець-Подільський: "Абетка-НОВА", 2001. – 140 с.

15. Книга вчителя біології, природознавства, основ здоров'я [Текст]: довідково-методичне видання / упоряд. О. В. Єресько, С. П. Яценко. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 352 с.

16. Кукалець М. В. Методика викладання природознавства у початковій школі [Текст]: навчально-методичний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання студентів спец. "Початкова освіта" / Мирослава Василівна Кукалець. – Рек МОН. – Львів : Новий Світ - 2000, 2011. – 222 с.

17. Кукалець М. В. Методика викладання природознавства у початковій школі [Текст]: навчально-методичний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання студентів спец. "Початкова освіта" / Мирослава Василівна Кукалець. – Рек МОН. – Львів : Новий Світ - 2000, 2013. – 222 с.

18. Лаврук М. М. Методика навчання географії: практична і самостійна робота студентів: навчально-методичний посібник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 136 с.

19. Лаврикова О.В. Методика викладання природознавства в допоміжній школі. Практикум. Для студентів вищих педагогічних навчальних закладів спеціальності «Дефектологія». – Херсон: ПП. Вишемирський, 2007. – 144 с.

20. Луцан Н. І. "Людина і світ" в інноваційних технологіях навчання [Текст]: навч. посіб. / Надія Іванівна Луцан. – Рек. МОН. – К. : ВД "Слово", 2012. – 184 с.

21. Луцан Н. І. "Людина і світ" в інноваційних технологіях навчання [Текст] : навчальний посібник / Надія. Луцан. – Рек. МОН. – Ів.-Франківськ : Плай, 2008. – 103 с.
22. Людина і світ [Текст]: підручник / Гол. ред. Л.В. Губерський. – Рек. МОН; 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2001. – 349 с.
23. Методика викладання географії / Упорядк. Н. Муніч, В. Серебрий. – К.: Ред.загальнопед.газ., 2005. – 170 с.
24. Методика обучения географии в общеобразовательных учреждениях: учебное пособие для студентов вузов / [Душина И.В., Пятунин В.Б., Летягин А.А. и др.] ; под ред. И.В. Душиной. – М. : Дрофа, 2007. – 509 с.
25. Методика викладання природознавства в початковій школі [Текст]: навч. посібник / уклад. Н.І.Луцан. – 2-ге вид.,перероб. і доп. – Ів.-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В.Стефаника, 2012. – 204 с.
26. Методика викладання природознавства в початковій школі [Текст]: навчальний посібник. / укладач Н.І.Луцан. – Ів.-Франківськ : Прикарпатський нац. універ. ім.В.Стефаника, 2010. – 204 с.
27. Наумчук В. І. Завдання з природознавства: 2-4 класи: навч.-метод. посібник. / В. І. Наумчук. – Тернопіль : Астон, 2003. – 116 с.
28. Одинченко Л.К. Краєзнавчий підхід у викладанні географії в допоміжній школі / Л.К. Одинченко // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна / за ред. О. В. Гаврилова, В. І. Співака. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – Вип. XV. – С. 295-298.
29. Одинченко Л.К. Методична організація роботи зі структурними компонентами підручника географії в навчанні дітей з розумовою відсталістю / Л.К. Одинченко // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 7, у 2 т. / за ред. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2016. – Т.2. – С. 244-254.
30. Одинченко Л. К. Шляхи підвищення ефективності вивчення своєї області в курсі географії допоміжної школи / Л. К. Одинченко, І. С. Корсун // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: соціально-педагогічна / за ред. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2013. – Вип. 23(1). – С. 279-286.
31. Одинченко Л.К., Скиба Т.Ю. До проблеми навчально-методичного забезпечення курсу «Географія України» в спеціальній школі для дітей з вадами інтелектуального розвитку / Л.К. Одинченко, Т.Ю. Скиба // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 5, у 2 т. / за ред. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2015. – Т.1. – С. 228-241.
32. Орлов І. В. Додаткові розділи сучасного природознавства. Варіаційне числення у просторі Соболева H1 [Текст] : навч. посібник / Ігор Володимирович Орлов, К. В. Боженок. – Рек. МОН. – Сімферополь : "ДІАЙП", 2011. – 144 с.

33. Основи здоров'я. // Укл. Вдовиченко І.В. Програма для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх закладів для розумово відсталих дітей. – К.: МОН, 2009. – 40 с.
34. Природознавство. // Укл. Блеч Г.О. Програма для 6-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. – К.: МОН, 2009. – 35 с.
35. Природознавство. // Укл. Блеч Г.О., Трикоз С.В. Програма для підг., 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. – К.: МОН, 2014. – 49с.
36. Програма з географії для 6-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей // Укл. Липа В.О., Одинченко Л.К. – К.: МОН, 2009. – 38 с.
37. Програми для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. Географія. / [авт.-уклад. В.О. Липа, Л.К. Одинченко]. – Київ, 2010. – С. 21-79.
38. Сав'юк Г. П. Практичні заняття з основ природознавства. Землезнавство і краєзнавство [Текст]: навч.-метод. посібник / Г. П. Сав'юк, М. І. Сав'юк. – Ів.-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В.Стефаника. Вид. Кушнір Г.М., 2008. – 59 с.
39. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. – Частина 2. Навчання і виховання дітей. – Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. — 186 с.
40. Синьов В.М. Корекційна спрямованість процесу формування географічних знань в учнів допоміжної школи / В.М. Синьов // Психолого-педагогічні проблеми дефектології та пенітенціарії / Віктор Миколайович Синьов. – К. : «МП Леся», 2010. – С. 55-91.
41. Товстоган В.С. Основи географії зі спеціальною методикою викладання: навчально-методичні рекомендації до практичних занять з курсу. Для студентів спеціальності 7.010106 «Дефектологія». – Херсон: ПП. Вишемирський, 2004. – 11 с.
42. Топузов О.М. Проблемне навчання географії в школі: теорія і практика : монографія / О. М. Топузов. – К. : Фенікс, 2007. – 304 с.
43. Шандрівська Г. М. Я і Україна. Навколишній світ. 2 клас [Текст]: розробки уроків за програмою Н.Бібік, Н.Коваль. / Галина Миколаївна Шандрівська, М. М. Ляковська. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2005. – 112 с.

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ІСТОРІЇ

Тема 1. Спецметодика викладання історії в спеціальній школі як педагогічна наукова дисципліна. Методика викладання історії в спеціальній школі як педагогічна наукова дисципліна. Предмет та завдання спецметодики викладання. Зв'язок спецметодики викладання історії з іншими педагогічними

науками. Дидактичні принципи навчання. Принципи навчання історії в спеціальній школі.

Тема 2. Зміст курсу історії в спеціальній школі. Завдання та структура. Зміст курсу. Основні компоненти змісту історичного матеріалу. Історичні факти та їх класифікація. Теоретичний матеріал в історичному курсі.

Тема 3. Особливості засвоєння історичного матеріалу учнями з порушеннями інтелекту. Сутність і особливості пропедевтики вивчення історії в спеціальній школі. Рівні засвоєння учнями спеціальної школи історичного матеріалу.

Тема 4. Урок історії в спеціальній школі. Структура уроку історії в допоміжній школі. Типи уроків історії. Вимоги до вивчення нового матеріалу уроків історії в допоміжній школі. Робота з картою на уроках історії. Особливості застосування різних видів наочності на уроках історії. Місце художньої літератури, документальних джерел, преси в засвоєнні історичних знань.

Тема 5. Методи навчання історії в спеціальній школі. Методи навчання історії. Становлення специфічних методів навчання історії. Використання наочності при вивченні історії. Сюжетна картина. Наборне полотно, каса. Історична карта. Використання відеоматеріалів. Ігрові методи при навчанні історії у спеціальній школі. Кейс-метод. Використання ІКТ.

Тема 6. Особливості формування історичних понять і причиннонаслідкових зв'язків у процесі навчання історії у спеціальній школі. Етапи формування історичних понять. Їх класифікація. Основні методичні умови, прийоми та засоби формування понять. Психологічні особливості засвоєння учнями історичних понять. Формування дидактичного прийому порівняння. Формування причинно-наслідкових зв'язків у учнів з порушеннями інтелекту.

Тема 7. Особливості формування уявлень про історичний час на уроках історії в спеціальній школі. Формування поняття історичного часу. Особливості формування уявлень про час в учнів з порушеннями інтелекту. Причини складнощів в розумінні понять історичного часу дітьми з порушеннями інтелекту. Історична періодизація, умови корекції уявлень щодо історичного часу у школярів з інтелектуальними порушеннями. Основні дидактичні прийоми та засоби формування часових уявлень. Роль засобів наочності в процесі формування історичного часу в учнів з вадами пізнавальної сфери

Тема 8. Формування історико-просторових уявлень в учнів з порушеннями інтелекту. Відображення історичних подій у часі та просторі. Основні дидактичні прийоми та засоби формування історико-просторових уявлень в учнів з порушеннями інтелекту. Роль засобів наочності в процесі формування історико-просторових уявлень в учнів з порушеннями інтелекту.

Тема 9. Самостійна робота на уроках історії в спеціальній школі. Навчально-виховне й корекційне значення самостійної роботи для учнів з порушеннями інтелекту. Підготовка учнів до виконання самостійної роботи. Види самостійної роботи. Самостійна робота учнів з текстом. Основні вимоги

до організації й проведення самостійної роботи учнів спеціальної школи на уроках історії.

Тема 10. Позакласна та позашкільна робота з історії. Позаурочна робота з історії в сучасній школі. Історичні і суспільствознавчі гуртки і клуби. Історичні турніри. Оцінювання і заохочення. Шкільний кабінет історії та його місце в організації позакласної роботи з історії. Позашкільна робота з історії. Реалізація диференційного та індивідуального підходу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Косенко, Ю. М. Становлення та розвиток спеціальної методики навчання історії: друга половина XIX – початок XXI століть : монографія. Чернівці : Букрек, 2016. 216 с.

ЛОГОПЕДІЯ

ТЕМА 1. Понятійно-категоріальний апарат логопедії.

Дайте визначення предмету логопедії.

Назвіть мету логопедії як науки.

Дайте визначення термінам “мова”, “мовлення”, “мовленнєва діяльність”.

Дайте визначення терміну “діалогічне мовлення”.

Дайте визначення терміну “монологічне мовлення”.

Дайте визначення терміну “писемне мовлення”.

Дайте визначення терміну “зовнішнє мовлення”. Яким терміном його можна замінити?

Дайте визначення терміну “внутрішнє мовлення”. Яким терміном його можна замінити?

Назвіть завдання логопедії як науки.

ТЕМА 2. Причини виникнення порушень мовлення.

Назвіть функціональні причини виникнення порушень мовлення у дітей.

Охарактеризуйте соціально-психологічні причини виникнення порушень мовлення у дітей.

Охарактеризуйте соціальні умови виховання та годування дитини, в яких формується неправильна звичка, що веде до порушень мовлення.

Які випадки ми відносимо до перинатальної патології?

Які випадки ми відносимо до постнатальної патології?

Назвіть шкідливі фактори для внутрішньочеревного розвитку дитини.

Назвіть екзогенно-органічні причини виникнення порушень мовлення у дітей та дорослих.

Охарактеризуйте спадкові причини виникнення мовленнєвих порушень.

ТЕМА 3. Будова органів мовлення.

Назвіть периферійні відділи мовленнєвого апарату.

Назвіть основні особливості фізіологічного дихання.

Назвіть основні особливості мовленнєвого дихання.

Назвіть порушення мовлення, при яких порушується дихання.

Опишіть будову голосового (фонаційного) апарату.

Назвіть порушення мовлення, при яких порушується голос.

Скажіть, на які групи поділяються звуки мовлення у зв'язку з участю голосових зв'язок у їхньому утворенні?

Назвіть пасивні органи артикуляції.

Назвіть активні органи артикуляції.

Яку функцію виконують пасивні та активні органи артикуляції?

Назвіть пари черепно-мозкових нервів, які забезпечують функцію мовлення.

Дайте визначення термінам "фонетичний слух" та "фонематичний слух".

Назвіть функціональні блоки, що забезпечують у людини функцію мовлення.

Вкажіть на місце знаходження першого функціонального блоку.

Охарактеризуйте функціональне призначення першого функціонального блоку.

Вкажіть на місце знаходження другого функціонального блоку.

Вкажіть на місце знаходження третього функціонального блоку.

Охарактеризуйте функціональне призначення другого функціонального блоку.

Охарактеризуйте функціональне призначення третього функціонального блоку.

ТЕМА 4. Класифікація порушень мовлення та їх характеристика.

Опишіть клініко-педагогічну класифікацію порушень мовлення

Дайте визначення терміну "дислалія".

Дайте визначення терміну "ринолалія".

Дайте визначення терміну "дизартрія".

Дайте визначення терміну "анартрія".

Дайте визначення терміну "ринофонія".

Дайте визначення терміну "афонія".

Дайте визначення терміну "дисфонія".

Дайте визначення терміну "брадилалія".

Дайте визначення терміну "тахілалія".

Дайте визначення терміну "заїкання".

Дайте визначення терміну "алалія".

Дайте визначення терміну "складна дислалія".

Дайте визначення терміну "афазія".

Дайте визначення терміну "алексія".

Дайте визначення терміну "дислексія".

Дайте визначення терміну "аграфія".

Дайте визначення терміну "дисграфія".

Опишіть схематично психолого-педагогічну класифікацію порушень мовлення у дітей (за Р.С.Левіною).

Опишіть схематично сучасну психолого-педагогічну класифікацію порушень мовлення у дітей.

Дайте визначення терміну "фонетичний недорозвиток мовлення".

Дайте визначення терміну “фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення”.

Дайте визначення терміну “лексико-граматичний недорозвиток мовлення”.

Дайте визначення терміну “загальне недорозвинення мовлення”.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Логопедія: підручник / за ред. М.К. Шеремет. – Вид. 4-е. – К.: Слово, 2017. – 856 с.
2. Гаврилова Н.С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей. Монографія. – Кам’янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011. – 200 с.
3. Конопляста С.Ю. Ринолалія від А до Я: Монографія. – К.: Книга-плюс, 2015. – 312 с.
4. Тарасун В.В. Логодидактика. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. – К.: Видавництво НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2004. – 348 с.
5. Шеремет М.К., Ревуцька О.В. Логопедія (корекційна робота при дислалії). – К., 2009. – 244 с.

Додаткова література:

1. Алмазова Е.С. Логопедическая работа по восстановлению голоса у детей / под ред. Г.В.Чиркиной. – 2-е изд. – М.: Айрис-пресс, 2005. – 192 с.
2. Андросова В.М. Мова символів жива – в ній звуки, букви і слова...: Методичний посібник. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2006. – 92 с.
3. Богуш А.М. Мовеннєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Монографія. 2-е видання. – К.: Слово, 2010. – 374 с.
5. Вступ до спеціальності: Логопедія (Текст): навчальний посібник / І.М. Омельченко, В.В. Тарасун, Л.О. Федорович. – Кременчук: Християнська Зоря, 2011. – 416 с.
6. Гомля В., Федорович Л. Артикуляційна гімнастика / за ред. Л. Федорович. – Кременчук: Християнська зоря, 2008. – 74 с.
7. Гуцал Л.Л. Миронова С.П. Теоретичні аспекти та методика подолання заїкання у молодших школярів. – Хмельницький: Поділля, 2001. – 91 с.
8. Дяченко К.Г. Інновації в корекції писемного мовлення молодших школярів. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. – 320 с.
9. Козлова В.А., Максименко В.С. Фронтальна робота з усунення лексико-граматичного недорозвинення мовлення у дошкільників (лексико-граматична ланка). – Кіровоград: Видавництво КОППО імені Василя Сухомлинського, 2005. – 91 с.
10. Корекція заїкання у молодших школярів: Навчально-методичний посібник / за ред. Н.С. Гаврилової. – Кам’янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2014. – 76 с.
11. Логопедия / под ред. Л.С.Волковой. – 5-е изд. – М.: ВЛАДОС, 2004. – 704 с.
12. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека. – СПб.: Питер, 2008. – 624 с.

13. Малярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей: Дидактичний матеріал. – К.: Літера ЛТД, 2003. – 104 с.
14. Мовні ігри та вправи зі словом / Упоряд. В.Л. Сухар. – Х.: Веста: Ранок, 2008. – 176 с.
15. Нейман Л.В., Богомилський М.Р. Анатомія и фізіологія органів слуха и речи / под ред. В.И. Селивёрстова. – М.: ВЛАДОС, 2001. – 224 с.
16. Пахомова Н.Г. Нейропсихолінгвістика: навч. посіб. для студ. спец. 7.01010501, 8. 01010501 – “Корекційна освіта”. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2013. – 268 с.
17. Ревуцька О.В. Збагачення лексичного запасу молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення у процесі засвоєння совотворчих засобів: Монографія. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2007. – 181 с.
18. Рібцун Ю.В. Професійний довідник учителя-логопеда закладу дошкільної освіти. – 2-е видання. – Херсон: Вид. група «Основа», 2013. – 238 с.
19. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей. – 3-е видання, доповнене. – Тернопіль: Навчаьна книга – Богдан, 2007. – 160 с.
20. Свиридов О.І. Анатомія людини: Підручник / за ред. І.І. Бобрика. – К.: Вища школа, 2001. – 399 с.
21. Соботович Є.Ф. Вибрані праці з логопедії. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. – 308 с.
22. Теорія і практика сучасної логопедії: Збірник наукових праць: Випуск 1. – К.: Актуальна освіта, 2006. – 168 с.
23. Тищенко В.В., Рібцун Ю.В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5-ти років: Поради батькам. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.
24. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ: Програмно-методичний комплекс / за ред. Є.Ф. Соботович. – К.: Актуальна освіта, 2007. – 120 с.

АУТОЛОГІЯ

Тема 1. Аутизм як особливий вид дизонтогенезу.

Історія вивчення аутизму як окремої нозології. Поняття РСА та причини виникнення. Класифікація РСА. Проблеми розмежування РСА та інших порушень розвитку.

Тема 2. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з РСА

Характеристика технологій психолого-педагогічного супроводу дітей з РСА. Етапи психолого-педагогічного супроводу дітей з РСА. Науково доведені технології втручання у розвиток дітей з РСА. Психологопедагогічний супровід дітей в умовах освітнього закладу.

Тема 3. Система ранньої психолого-педагогічної допомоги дітям з РСА. Сутність раннього втручання для дітей з РСА. Ключові принципи раннього втручання. Програми раннього втручання у розвиток дітей з РСА.

Тема 4. Особливості розвитку мовлення дітей з РСА.

Розвиток мовлення дітей з РСА. Альтернативна комунікація. Формування комунікативної діяльності дітей з РСА.

Тема 5. Методи допомоги дітям з РСА з доведеною ефективністю.

Поведінкові та когнітивно-поведінкові втручання. Підходи, спрямовані на соціально-комунікативний розвиток. Метод «Фізичні вправи».

Тема 6. Системна корекційно-розвивальна робота з дітьми з РСА. Використання науково-обґрунтованих методик здійснення психолого-педагогічної допомоги дітям з РСА. Становлення життєвої компетентності як пріоритетний напрям розвитку дітей з РСА. Відбір, адаптація та використання корекційно-розвивальних стратегій та матеріалів до потреб особи з РСА.

Тема 7. Базові програми розвитку дітей дошкільного віку з РСА. Загальна характеристика програм. Вік немовляти (від народження до одного року). Ранній вік (другий і третій роки життя). Молодший дошкільний вік (четвертий і п'ятий роки життя). Старший дошкільний вік (шостий і сьомий роки життя).

Тема 8. ТЕАССН-підхід у роботі з дітьми з РСА. Структурування простору. Структурування часу. Структурування діяльності і матеріалів.

Тема 9. Оперантне навчання дітей з РСА. Сутність оперантного навчання. Навчання окремими пробами. Використання допомоги в оперантному навчанні. Використання підкріплення в оперантному навчанні.

Тема 10. Особливості навчання і виховання дітей з РСА в інклюзивному закладі. Прикладні аспекти реалізації інклюзивної форми освіти дітей із РСА. Психологічна корекція в практиці інклюзивного навчання дітей з РСА. Роль та місце педагогічної корекції в освітній інтеграції дітей з РСА.

Тема 11. Готовність фахівців до роботи з дітьми з РСА. Психотерапевтична функція практичного психолога. Прогностична функція корекційного педагога. Зміст корекційної роботи гувернерадефектолога. Формування фахової компетентності педагогів для корекційної роботи в умовах інклюзії. Технологія командної взаємодії.

Тема 12. Співпраця з батьками дітей з РСА. Медико-соціальні та педагогічні проблеми сім'ї з дитиною з РСА. Спільна діяльність спеціалістів і сім'ї дитини з РСА в реалізації системного підходу у психічному розвитку дитини у процесі інтеграції її в соціум. Форми та методи роботи з батьками дітей з РСА. Особливості співпраці з батьками дітей з РСА в інклюзивному середовищі.

Тема 13. Сучасні підходи до проблеми навчання дітей з РСА за кордоном.

Особливості роботи з дітьми з РСА у США і Франції. Організація допомоги і підтримки дітям з РСА у Швеції. Специфіка навчання учнів з РСА в Бельгії. Особливості супроводу дітей з РСА в Ізраїлі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Моделювання шкільної ситуації як засіб підготовки до навчання дітей з аутизмом : науково-методичний посібник / авт. Т.В.Скрипник. – К. : Педагогічна думка. – 2008. – 104 с.
2. Островська К. О. Аутизм : проблеми психологічної допомоги. Навч. посібник / К. О. Островська. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 110 с.
3. Скрипник Т.В. Комплексна програма розвитку дітей з аутизмом (на допомогу фахівцям): науково-методичний посібник. – К., 2013. – 59 с.
4. Скрипник Т.В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра : навч.-метод. посіб. / Т. В. Скрипник.– К. : «Гнозіс», 2013. – 60 с.
5. Скрипник Т.В. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навчально-наочний посіб. / Укладач – Скрипник Т. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 56 с.
6. Скрипник Т.В. Освіта дітей з аутизмом: від міфу до реальності: навчально-наочний посібник / Укладач – Скрипник Т. – К. : «Гнозіс», 2014. – 26 с.
7. Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму : Монографія / Т. В. Скрипник. – К. : Видавництво «Фенікс», 2010. – 320 с.
8. Тарасун В. В. Аутологія : монографія / В. В. Тарасун. – К. : «МП Леся», 2014. – 580 с.
9. Сухіна І. Психологічна модель раннього втручання для дітей з аутизмом: посібник / І. Сухіна І. Риндер, Т. Скрипник / за ред. Сухіної І.В. – Київ-Чернівці: «Букрек», 2017. – 192 с.
10. Тарасун В.В. Концепція розвитку, навчання і соціалізації дітей з аутизмом: Навч. посіб. для вищих навч. закладів / В.В. Тарасун, Г.М. Хворова; За наук. ред. Тарасун В.В. – К. : Наук. світ, 2004. – 100 с.
11. Тарасун В.В. Нейробіологія розвитку і навчання дитини. Теорія і практика аутології. Основи психосоматики / мультимедійний супровід навчальних дисциплін : Навчально-методичний посібник / В. В. Тарасун. – К. : Книга-плюс, 2017. – 304 с.
12. Шульженко Д.І. Корекційний розвиток аутичної дитини : (книга для батьків і педагогів) / Д. І. Шульженко, Н. С. Андрєєва. – К., 2011. – 346 с.
13. Шульженко Д.І. Освітньо-психологічна інтеграція (інклюзія) дітей із аутизмом : монографія / Д.І. Шульженко. – Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова, вид-во Хортицької національної академії, 2017. – 444 с.
14. Арендарук А.О. Особливості модернізації системи спеціальної освіти в країнах західної Європи та США / А.О. Арендарук//Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. –Вип.29. – С.8–13.
15. Базима Н.В. Допомога батькам у вихованні дітей з аутистичними порушеннями / Н.В. Базима, Т.В. Куца // Науковий часопис НПУ імені МП Драгома– нова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – Вип. 26. – С. 8–13.

Критерії оцінювання відповіді здобувача вищої освіти

Оцінки з комплексного кваліфікаційного екзамену виставляє кожен член екзаменаційної комісії з кожного запитання у балах згідно з критеріями оцінювання за 100-бальною шкалою. Якість відповідей здобувача на додаткові запитання членів ЕК враховується при оцінюванні запитань екзаменаційного білета.

Після закінчення іспиту на закритому засіданні ЕК визначається середній бал оцінок членів ЕК з кожного запитання.

Підсумкова оцінка формується як середня з оцінок усіх присутніх членів комісії. Сума цих середніх балів переводиться в оцінку за національною шкалою.

Повторне складання комплексного кваліфікаційного екзамену для підвищення оцінки не дозволяється.

Виконання всіх екзаменаційних завдань є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для виставлення незадовільної оцінки за комплексний кваліфікаційний екзамен.

Якщо здобувач вищої освіти отримав незадовільну оцінку на одному з етапів комплексного кваліфікаційного екзамену, екзаменаційна комісія приймає рішення про те, що він є неатестованим, про що в протоколі засідання екзаменаційної комісії робиться відповідний запис.

Здобувач вищої освіти, який отримав незадовільну оцінку на Атестації, відраховується з Університету. Здобувачеві вищої освіти видається академічна довідка встановленого зразка.

В умовах дистанційного навчання

Комплексний кваліфікаційний іспит в усній формі проводиться дистанційно в синхронному режимі у формі відеоконференції із забезпеченням гарантованої автентифікації здобувачів вищої освіти за допомогою Google Meet. Кафедра надсилає на корпоративну пошту здобувача вищої освіти покликання на відеоконференцію, що дозволяє приєднатися до неї. Здобувач вищої освіти в новій вкладці автентифікується в MOODLE, відкриває курс «Атестація», отримує білет, готує відповідь на питання білету та відповідає на них. Екзаменаційна комісія обговорює оцінки відповідей здобувачів вищої освіти та повідомляє їх здобувачам вищої освіти. Після закінчення атестації відеоконференція завершується.

Критерії оцінювання відповіді здобувача вищої освіти на комплексному іспиті

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	0-35	Студент: 1. Не відповів на основні запитання, відмовився відповідати на додаткові; 2. Наявне виразне негативне ставлення до професійної діяльності.
	36-60	Студент: 1. Не відповів на запитання екзаменаційного білету, а лише на окремі додаткові питання членів ЕК; 2. Свої думки не аргументує, прикладів не наводить; 3. Не виявляє знань ні основної, ні додаткової літератури; 4. Професійна самооцінка завищена; потреба у професійній діяльності не сформована.

Середній (репродуктивний)	61-74	Студент: 1. У своїй відповіді виявляє знання і розуміння основного матеріалу програми кваліфікаційного іспиту, порте окремі теми відтворює із значними прогалинами; 2. Вміє аргументувати висловлені думки, проте не виявляє при цьому достатньої самостійності, а обмежується, головним чином, наслідуванням підручника та лекцій викладачів; 3. Ілюструє деякі положення теоретичного матеріалу прикладами; 4. Всієї обов'язкової спеціальної наукової літератури, рекомендованої НМК дисциплін не засвоїв, але із змістом кількох основних праць обізнаний; 5. Вміє робити аналіз педагогічних фактів, проте при цьому допускає окремі помилки, які виправляє з допомогою викладача; 6. Професійна самооцінка близька до адекватної, готовність до роботи за фахом невиразна.
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	75-89	Студент: 1. Відповів на всі питання, в т.ч., й додаткові, проте з окремими неточностями; 2. Вміє самостійно аргументувати основні теоретичні положення, які він викладає у своїй доповіді, проте іноді потребує навідних питань для аргументації; 3. Ілюструє наведені у відповіді думки потрібними прикладами, причому не тільки запозиченими з підручника, а й підібраними самостійно; 4. Співставляє теоретичні відомості з потребами педагогічного процесу; 5. Виявляє знання обов'язкової спеціальної наукової літератури; 6. Професійна самооцінка в основному адекватна, наявна готовність до роботи за фахом.
Високий (творчо-професійний)	90-100	Студент: 1. Глибоко і докладно відповів на всі питання, в т.ч., поставлені йому членами ЕК; 2. Вміє самостійно аргументувати теоретичні положення; 3. Ілюструє наведені у відповіді думки потрібними прикладами, підібраними самостійно і запозиченими з підручника; 4. Уміло співставляє теоретичні відомості із змістом педагогічної практики, зокрема, з питаннями освіти дітей з інтелектуальними порушеннями та корекційної роботи з ними; 5. У своїй відповіді виявляє знання обов'язкової і додаткової спеціальної наукової літератури, знання праць провідних педагогів-дефектологів, спеціальних психологів, логопедів, сучасних науковців; 6. У студента адекватна професійна самооцінка, сформована готовність до роботи за фахом.

В.о. завідувача кафедри спеціальної
та інклюзивної освіти

Світлана МИХАЛЬСЬКА

Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок студентів на комплексному іспиті

Підсумкова шкала оцінювання

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	10	відмінно
82-89	B (дуже добре)	25	добре
75-81	C (добре)	30	
67-74	D (задовільно)	25	задовільно
60-66	E (достатньо)	10	

35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)		

В.о. завідувача кафедри спеціальної
та інклюзивної освіти

Світлана МИХАЛЬСЬКА